

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK VIII. 99.

**Meglingsinstitusjonens virksomhet
1927 og 1928**

**Tariffavtaler og arbeidskonflikter
1928.**

*(Entremise publique.
Conventions collectives et conflits du travail en 1928.)*

Utgitt av
DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

OSLO
I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.
1929.

Pris: Kr. 1,00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VIII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VIII.)

Nr. 1—10 se omslaget på verker trykt i året 1926.

Trykt 1927:

- Nr. 11. Norges Brandkasse 1923—1925. (*Statistique de l'office national d'assurance contre l'incendie.*)
- 12. Lønninger 1925—1926. (*Gages et salaires.*)
- 13. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1923. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 14. Forbudsavstemningen 18 oktober 1926. (*Plébiscite du 18 octobre 1926 de la prohibition des spiritueux.*)
- 15. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1927/28. (*Finances de l'État.*)
- 16. Det civile veterinærvesen 1924. (*Service vétérinaire civil.*)
- 17. Sinnssykeasylenes virksomhet 1925. (*Hospices d'aliénés.*)
- 18. Skolevesenets tilstand 1924—1925. (*Instruction publique.*)
- 19. Norges jernbaner 1925—1926. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 20. De spedalske i Norge 1921—1925. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1921—1925.*)
- 21. Forsikringsselskaper 1925. (*Sociétés d'assurances.*)
- 22. Folkemendens bevegelse 1924. (*Mouvement de la population.*)
- 23. Sjømannsforsikringen 1924. Fiskerforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 24. Norges industri 1925. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 25. Fagskolestatistikk 1923/24—1925/26. (*Écoles professionnelles.*)
- 26. Ulykkesforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 27. Norges postvesen 1926. (*Statistique postale.*)
- 28. Landbruksareal og husdyrhold 1926. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1926. Recensement représentatif.*)
- 29. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1924. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 30. Norges skibsfart 1925. (*Navigation.*)
- 31. Meieribruket i Norge i 1925. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1925.*)
- 32. Norges telegrafvesen 1925—1926. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 33. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1926—1927. (*Salaires des ouvriers agricoles 1926—1927.*)
- 34. Skogbrukstelling for Norge. (*Recensement de sylviculture.*)
- 35. Norges bergverksdrift 1926. (*Mines et usines.*)
- 36. Kriminalstatistikk 1923 og 1924. Med Hovedoversikt 1905—1924. (*Statistique de la criminalité pour les années 1923 et 1924. Aperçu général de la criminalité pendant les années 1905—1924.*)
- 37. Norges fiskerier 1925. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 38. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1926. (*Entremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1926.*)
- 39. Landbruksareal og husdyrhold 1927. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1927. Recensement représentatif.*)
- 40. Norges skibsfart 1926. (*Navigation.*)
- 41. Norges sparebanker 1926. (*Caisses d'épargne.*)
- 42. Norges handel 1926. (*Commerce.*)
- 43. Sykeforsikringen 1926. (*Assurance-maladie.*)
- 44. Norges kommunale finanser 1924/25. (*Finances des communes.*)
- 45. Private aktiebanker 1926. (*Banques privées par actions.*)
- 46. Fengselsstyrelsens årbok 1924. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1924.*)
- 47. Folkemendens bevegelse 1925. (*Mouvement de la population.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK VIII. 99.

**Meglingsinstitusjonens virksomhet
1927 og 1928**

**Tariffavtaler og arbeidskonflikter
1928.**

*(Entremise publique.
Conventions collectives et conflits du travail en 1928.)*

Utgitt av
DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ.

OSLO
I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.
1929.

Tidligere publikasjoner om megling og voldgift, tariffoverenskomster og arbeidskonflikter:

Det Statistiske Centralbyrå:

Arbeidsmarkedet 1906 og 1908. — Månedsskrift for Socialstatistikk. 1912. —

Statistiske Meddelelser 1923 nr. 7.

Tariffoverenskomster og arbeidskonflikter i Norge 1922. VII. 105.

Megling og voldgift. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1923. VII. 145.

Megling og voldgift. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1924. VII. 177.

Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1925.
VIII. 2.

Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1926.
VIII. 38.

Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1927. VIII. 73.

Meglingsinstitusjonens virksomhet 1916—21 (offentliggjort i Sociale Meddelelser 1917—22).

Se også Beretning fra Arbeidernes Fagl. Landsorganisasjon 1908—27.

INN H O L D

	Side
I. Meglingsinstitusjonens virksomhet i 1927	5
A. Lønnsbevegelsen i 1927	5
1. Vårtariffene (og sommertariffene)	5
Den ordinære megling	6
Meglingsnevndens opprettelse og virksomhet	8
Voldgiftslovens vedtagelse og voldgiftsrettens virksomhet	14
2. Høsttariffene	18
B. Oversikt over meglingssaker m. v.	19
II. Meglingsinstitusjonens virksomhet i 1928	20
A. Redegjørelse for de forskjellige saker	20
B. Oversikt over meglingssaker m. v.	23
III. Tariffavtaler i 1928	25
Kilder	25
Tariffenes omfang. Utviklingen 1927 til 1928.	25
—»— opprettelsesmåte	30
—»— tallmessige betydning	32
Partenes organisasjonsforhold	32
Tariffenes gyldighetsområde	32
—»— varighet	33
—»— innhold	36
—»— opsigelsesfrist	38
IV. Arbeidskonflikter i 1928	39
Kilder	39
De største konflikter	39
Fordeling på årstider	40
—»— » erhvervsgrupper	42
Hvorledes konfliktene er løst	43
Utviklingen i de senere år	43
Forskjellige former for konflikter	44

Table des matières.

	Pages
I. Fonctionnement de l'institution officielle d'entremise en 1927	5
A. Mouvement des salaires en 1927	5
1. Conventions collectives en printemps (et en été)	5
L'entremise régulière	6
L'établissement d'un comité spécial d'entremise et son fonctionnement	8
L'adoption de la loi d'arbitrage public et le fonctionnement de la cour arbitrale	14
2. Conventions collectives en automne	18
B. Répartition par districts des affaires entremises et des conflits du travail	19
II. Fonctionnement de l'institution officielle d'entremise en 1928	20
A. Les diverses affaires sous entremise publique	20
B. Répartition par districts des affaires entremises et des conflits du travail	23
III. Conventions collectives en 1928	25
Élaboration	25
L'extension des conventions collectives. Le développement 1927 à 1928	25
Méthode d'établissement des conventions collectives	30
L'importance numérique des conventions collectives	32
L'organisation des parties différentes	32
Étendue d'application des conventions collectives	32
Durée	33
Contenu	36
Terme de congé	38
IV. Conflits du travail en 1928	39
Élaboration	39
Conflits du travail les plus étendus	39
Répartition des conflits par saisons	40
—»— » — » groupes d'industrie	42
Conciliation	43
Le développement dans les dernières années	43
Les diverses catégories des conflits	44

I. Meglingsinstitusjonens virksomhet i 1927.

A. Lønnsbevegelsen i 1927.

Mens arbeidslønningene i årene efter voldgiftsdommene år 1922 til og med 1926 stort sett er blitt regulert overensstemmende med leveomkostningenes stigen og fall, kan dette ikke sies å ha vært tilfelle i 1927.

Det blev allerede fra første stund fra arbeidsgivernes side under forhandlingene fremholdt at bedriftenes stilling særlig på grunn av konkurransen med utlandet hvor lønningene lå betydelig lavere enn hjemme, nu var så vanskelig, at lønnsreduksjon svarende til fallet i leveomkostningene var absolutt utilstrekkelig. Der måtte betydelig større nedslag til for å skaffe bedriftene levelige vilkår.

Av arbeiderne blev det på den annen side sterkt fremholdt, at de under ingen omstendighet kunde akseptere noget inngrep i deres reallønn og at de derfor ikke vilde kunne gå med på nogen lønnsreduksjon utover hvad nedgangen i prisindeksen tilsa.

Begge parter holdt den hele tid konsekvent fast ved disse sine standpunkter og det viste sig derfor som oftest umulig å opnå nogen ordning av de i 1927 forekommende arbeidstvister gjennom megling.

Detaljprisindeksen stiller sig således for 1926 og 1927:

	1926	1927		1926	1927
Januar	232	210	Juli	220	203
Februar	230	208	August	219	203
Mars	225	203	September	217	197
April	221	201	Oktober	218	196
Mai	220	201	November	217	195
Juni	218	201	Desember	213	195

I. Vårtariffene.

Årets første meglinger foretokes i vårfagene — jern-, tekstil- og skotøiindustrien samt bergverkene. Tariffene i disse fag utløper som regel 31 mars, men utløpstiden var for 1927 efter overenskomst mellom partene skutt frem til 31 januar og plassene blev opsagt av arbeidsgiverne 17 januar, til fratredelse 31 s. m. Riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans den 19 s. m. og innkalte samtidig partene til megling.

For bygningsfagene, herunder også murerfaget, samt møbelsnekkerne, skredderfaget, de grafiske fag og bokbinderfaget, hvis tariffen ellers regelmessig utløper til samme tid som tariffene i de ovennevnte fag, blev der i 1926 mellem partene inngått tariffavtaler for 2 år med adgang til regulering av lønningene etter leveomkostningene pr. 15 januar 1927. Herom blev der i slutten av januar 1927 optatt forhandlinger mellem partene. Disse forhandlinger ledet til forlengelse av de gjeldende tariffen til 31 mars 1928 med en lønnsreduksjon av 6,7 pct. Disse tariffen var derfor i 1927 ikke gjenstand for megling.

I de ovennevnte 4 vårfag pågikk meglingen fra 18 januar til 11 februar.

Samtlige tariffen var da gjennomgått hos riksmeglingsmannen, men det hadde under meglingen vist sig ,at partene stod så langt fra hinannen at det ikke kunde nytte å fremsette noget meglingsforslag.

Den 11 februar begjærte arbeidsgiverne meglingen sluttet og arbeidsstans inntrådte den 13 s. m.

Omkring 20 februar henvendte riksmeglingsmannen sig til de 2 hovedorganisasjoner Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon med forespørsel, om der innen organisasjonene var noget ønske om å fortsette meglingen i de nevnte fag gjennom en av regjeringen opnevnt meglingsnevnd. Henvendelsen ledet imidlertid ikke til noget resultat. Riksmeglingsmannen sendte den 24 februar sådan innberetning om disse forhandlinger til Socialdepartementet:

«I forbindelse med min ekspedisjon av 13 ds. angående den stedfunne megling i vårfagene: tekstilindustrien, jernindustrien, skotøifabrikkene og bergverksindustrien, hvilken megling er avsluttet uten resultat med efterfølgende arbeidsstans, tillater jeg mig å bemerke:

Jeg har for om mulig å avverge en lengere, for landets økonomi ødeleggende arbeidsstans underhånden henvendt mig til formennene for arbeidsgivernes og arbeidernes organisasjoner, for å erfare om der innen organisasjonene var noget ønske om å fortsette meglingen i de nevnte fag gjennom en av regjeringen opnevnt meglingsnevnd.

Jeg har i den anledning hatt flere konferanser med de nevnte to herrer som efter min anmodning har drøftet spørsmålet med de respektive organisasjoners styre.

Av partene har arbeidsgivernes centralstyre i skrivelse av 21 ds. meddelt, at det efter omstendighetene ikke vil motsette sig at den pågående tariffrevisjon straks undergives megling ved en meglingsnevnd.

Arbeiderne har ikke tilstillet mig noget skriftlig svar på min henvendelse, men jeg har fra dem mottatt en avskrift av en av Landsorganisasjonens sekretariat truffen beslutning, sålydende:

«Sekretariatet vil prinsipielt fraråde at riksmeglingsmannen søker utvirket hos regjeringen, at der blir opnevnt meglingsnevnd for videre megling i den pågående konflikt.

Skulde regjeringen allikevel fremme spørsmålet om meglingsnevnd, vil Landsorganisasjonen ikke nekte å megle for nevnden, men må i tilfelle kreve at arbeidet blir gjenoptatt på de gamle betingelser under meglingen.»

Foranlediget ved denne beslutning har jeg tilskrevet Norsk Arbeidsgiverforenings centralstyre med forespørsel om det finner å kunne imøtekomme dette arbeidernes krav. Centralstyret har ikke villet gå med herpå.

Da en meglingsnevnd etter min mening ikke kan nedsettes uten partenes samtykke, og dette ikke foreligger, finner jeg ikke for tiden å kunne bringe i forslag en sådan ordning.»

Arbeidsstansen fortsatte således i disse fag. Den 14 mars blev der overensstemmende med arbeidstvistlovens § 38 fra riksmeglingsmannens side gjort et nytt forsøk på å få i stand en ordning, men forgjeves.

Han henstillet under disse forhandlinger til partene å la tvistene avgjøre ved frivillig voldgift.

Arbeidsgiverne erklærte hertil, at de om enn under tvil var villig til å gå med herpå, mens arbeiderne på sin side var uvillig hertil, vesentlig fordi de rent prinsipielt var imot at arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår skulde fastsettes av en domstol.

Imidlertid hadde riksmeglingsmannen den 8 mars påbegynt megling i papirindustrien. Mens tariffene for disse bedrifter ordinært har utløpet 15 august var utløpstiden for 1927 ved voldgiftsdom av 16 oktober 1926 satt til 15 mars. Arbeidsgiverne hadde opsagt plassene den 4 mars og forbud mot arbeidsstans var da blitt nedlagt.

Forhandlingene pågikk i noen dager og dreiet sig da utelukkende om utløpstiden for den eventuelle nye overenskomst. Arbeidsgiverne krevet en tariff med utløpstid allerede 15 august 1927, mens arbeiderne ikke vilde gå med på nogen tariff av kortere varighet enn 1 år, altså med utløpstid tidligst 15 mars 1928, og erklærte sig uvillige til overhodet å forhandle om lønnsvilkårene hvis de ikke kunde få minst 1 års tariff.

Begge parter fastholdt bestemt sine standpunkter og der blev således ingen anledning til under disse møter å foreta nogen megling angående realiteten.

Meglingen blev derefter utsatt inntil videre.

Da stortinget omkring midten av mars besluttet å utsette behandlingen av loven om tvungen voldgift optok riksmeglingsmannen påny arbeidet for å komme til en ordning. Under de forhandlinger som da pågikk bragte man igjen på bane spørsmålet om megling ved en meglingsnevnd. Partene var ikke uvillig til å gå med herpå og riksmeglingsmannen tilstillet derefter den 18 mars departementet følgende skrivelse:

«I skrivelser av 13 og 24 februar d. å. har jeg tilstillet det ærede departement meddelelse om at den tvungne megling i vårfagene: jernindustrien, tekstilindustrien, bergverksindustrien og skotøiindustrien er avsluttet uten resultat. Arbeidsstansen i disse fag har pågått siden 14 februar.

En medvirkende årsak til, at det ikke er lykkedes å opnå noget resultat av meglingen, må antas å ha vært den omstendighet, at partene har fryktet for at loven om tvungen voldgift i arbeidstvister skulde bli behandlet og vedtatt av stortinget, mens meglingen pågikk eller like etter at denne var avsluttet. Dette kan ha hindret dem i å uttale sig uforbeholdent under meglingen og gjøre de innrømmelser de ellers hadde vært villige til.

Da stortinget nu har besluttet voldgiftsloven utsatt, kan der være grunn til å håpe, at en fortsatt megling vil kunne lede til en ordning. Jeg vilde imidlertid anse det ønskelig om meglingen kunde foretas for en meglingsnevnd på 3 medlemmer og ikke for meglingsmannen alene. En sådan meglingsnevnd kan imidlertid ikke nedsettes uten partenes samtykke. Jeg har derfor innledet forhandlinger med partene om en sådan ordning, som begge har erklært å ville godta.

Det bemerkes, at arbeiderne ikke har stillet som betingelse for sådan megling at den pågående arbeidsstans skal opphøre.

Såfremt derfor det ærede departement skulde være enig med mig i, at alt må forsøkes for å få de pågående landsskadelige konflikter ordnet snarest mulig, tillater jeg mig å foreslå:

At der opnevnes en meglingsnevnd på 3 medlemmer, hvoriblandt mig som formann,

at denne nevnd med partenes tilslutning gis samme myndighet i enhver henseende som efter lov om arbeidstvister av 6 august 1915 er tillagt meglingsinstitusjonen,

at denne nevnd i henhold hertil gis i oppdrag å fortsette og avslutte meglingen for de nevnte fag og for de øvrige vårtariffer, således at arbeidsfreden kan bli gjenoprettet og sikret.

Der pågår for tiden også megling i papirindustrien, og det vil være særlig ønskelig om også denne megling kunde overtas av samme nevnd. Jeg har derfor i møte igår henstillet til partene i papirindustrien også å vedta en sådan megling og begge har lovet å gi svar herpå snarest mulig.»

Den 22 mars blev der så utferdiget følgende kongelige resolusjon:

«Ved kgl. res. av idag er det bestemt:

1. At der opnevnes en meglingsnevnd som gis i oppdrag å fortsette og avslutte meglingen for de i de fire industrifag nu løpende konflikter samt eventuelt også for de øvrige vårtariffer samt papirindustrien, forsåvidt partene i disse fag måtte gi sin tilslutning dertil.
2. Meglingsnevnden gis samme myndighet som efter lov om arbeidstvister av 6 august 1915 er tillagt meglingsinstitusjonen.
3. At der som medlemmer av meglingsnevnden opnevnes: Som formann, riksmeglingsmannen, statsadvokat Anders Furu, og som øvrige medlemmer: Fhv. statsråd, høiesterettsadvokat B. Stuevold Hansen og veidirektør A. Baalsrud.

Idet foranstående meddeles skal man anmode hr. riksmeglingsmannen om å sammenkalle meglingsnevnden som man forutsetter straks kan gå i gang med sitt arbeide.»

Meglingsnevnden trådte sammen 23 mars og holdt i de følgende uker møter med partene, hvorunder tariffene i v å r f a g e n e påny blev gjennomgått.

Det viste sig, at partene stort sett fremdeles holdt på de standpunkter, de under den tidligere megling hadde inntatt, og at de var uvillige til å gå med på nogen endringer av vesentlig betydning.

Efter inngående drøftelser fant meglingsnevnden ikke å kunne fremsette noget forslag til ordning av konfliktene i disse fag.

Foruten de nevnte 4 v å r f a g behandledes også treindustrien og papirindustriens tariffier samt konflikten vedkommende fløtningen i Skiensvassdraget av meglingsnevnden.

Sistnevnte tvist gjaldt i første rekke arbeidernes krav på å få opprettet tariffavtaler for fløtningsarbeidet ved Gvarv lense og i Bandakkanalen. Hvis de ikke fikk dette krav opfylt, vilde de i det hele ikke forhandle om vilkårene for prolongasjon av tariffen for et par andre lenser i vassdraget.

Arbeidsgiverne var på sin side uvillige til å opprette tariffier for arbeidet ved Gvarv og Bandak.

For treindustrien og fløtningskonflikten i Skiensvassdraget fant nevnden efter partenes holdning ikke grunnlag for noget forslag til ordning. For treindustrien inntrådte arbeidsstans 2 mai.

Forsåvidt angår papirindustrien fremsatte nevnden i møte 7 april et forslag gående ut på forlengelse av den gjeldende tariff inntil 15 august 1927 og med 8 pct. reduksjon av de tidligere lønnsatser.

Dette forslag forkastedes av arbeiderne, hvorefter nevnden erklærte meglingen i dette fag for avsluttet.

Det kan bemerkes, at partene i papirindustrien ca. 1 uke senere, nemlig 15 april, enedes om en ordning, hvorefter den gjeldende tariff forlengedes inntil videre med samme nedslag i lønnsatsene som av nevnden foreslått — 8 pct. — og med adgang for begge parter til å opsi overenskomsten med 14 dagers varsel.

Den 11 april tilstillet meglingsnevnden Socialdepartementet sådan innberetning angående de stedfunne forhandlinger:

«Overensstemmende med lov om arbeidstvister av 6 august 1915 paragraf 36 ønsker den ved kgl. resolusjon av 22 mars opnevnte meglingsnevnd å avgi en beretning om meglingsforløp.

Den første megling.

Tariffene i de såkalte v å r f a g: jernindustrien, bergverksindustrien, tekstilindustrien og skofabrikkene utløp i år 31 januar — mot tidligere regelmessig

31 mars. Plassene var opsagt av Norsk Arbeidsgiverforening. Så snart meddelelse innløp herom til riksmeglingsmannen, nedla denne forbud mot arbeidsstans. Meglingen påbegyntes derefter 18 januar og varte uavbrutt til 9 februar, da den forlangtes sluttet av arbeidsgiverne. Meglingen fortsattes imidlertid til 11 s. m., da den erklærtes avsluttet som resultatløs. Arbeidsstans inntrådte derefter 13 s. m.

Riksmeglingsmannen rettet derefter en henvendelse til partene om å fortsette meglingen ved en meglingsnevnd. Partene kunde imidlertid ikke enes om en sådan ordning, idet arbeiderne som betingelse krevet arbeidsstansen hevet, hvilket krav arbeidsgiverne ikke fant å kunne imøtekomme. Da således det nødvendige samtykke til megling ved meglingsnevnd ikke forelå, bortfalt foreløbig spørsmålet herom.

N y m e g l i n g

blev derefter foretatt av riksmeglingsmannen 14 mars i medhold av § 38 i arbeidstvistloven. Heller ikke denne megling førte til noget resultat, hvorefter meglingen påny etter 2 dagers forhandlinger måtte erklæres avsluttet.

Efter forhandlingenes avbrytelse henstillet meglingsmannen til partene å la tvistene avgjøre ved frivillig voldgift og fremla forslag til fremme herom.

Dette forslag blev godtatt av arbeidsgiverne, men forkastet av arbeiderne.

M e g l i n g s n e v n d e n s o p n e v n e l s e o g a r b e i d e.

Da behandlingen av loven om tvungen voldgift 17 mars i år var besluttet utsatt av odelstinget, blev der av riksmeglingsmannen påny rettet en henvendelse til partene om hvorvidt de nu var villige til å la de løpende konflikter behandle av en meglingsnevnd. Lignende henvendelse rettedes til partene i papirindustrien. Efter at samtlige parter hadde gitt sitt samtykke blev der ved kgl. resolusjon av 22 mars 1927 opnevnt en meglingsnevnd som fikk i oppdrag å fortsette og avslutte meglingen for de i de 4 industrifag løpende konflikter, samt eventuelt også for de øvrige vårtariffer, samt papirindustrien i den utstrekning, hvori partene i disse fag måtte gi sin tilslutning dertil. Som nevndens medlemmer opnevntes veidirektør A. Baalsrud, høiesterettsadvokat B. Stuevold-Hansen og riksmeglingsmannen, statsadvokat Anders Furu.

Nevnden påbegynte sin behandling av konfliktene 23 f. m.

A r b e i d s g i v e r n e s o p r i n n e l i g e s t a n d p u n k t o g s e n e r e i n n r ø m m e l s e r.

Under meglingen såvel for riksmeglingsmannen som for meglingsnevnden har arbeidsgiverne oprinnelig forlangt lønnsreduksjoner fra 25 til 27 pct., idet de har hevdet at bedriftslivets stilling for tiden var så vanskelig at et sådant lønnsnedslag var absolutt nødvendig for å holde bedriftene på fote. I overensstemmelse hermed forlangte de videre et lønnsnedslag for minstelønnssatsene som tildels lå noget høiere enn ovennevnte procentsatser. Ved

siden av lønnsreduksjonene krevet arbeidsgiverne derhos til lettelse av bedriftslivet forskjellige forandringer i de enkelte overenskomster, således med hensyn til overtidsbestemmelser, skiftarbeide m. v. og for et enkelt fag også feriebestemmelsene.

Under meglingen har de i øvrig under fastholdelsen av at deres krav var fullt berettiget i ikke ringe grad redusert disse hvad lønnsnedslaget angår.

Med hensyn til tariffperioden krevet arbeidsgiverne oprinnelig tariffens utløp satt til 31 desember i år. Under forhandlingene erklærte de sig dog villig til å gå med på en tariffperiode av 2 år med utløpstid 31 januar i utløpsåret. For et par av fagene samtykket de i en noget senere utløpstid.

Forutsetningen for en 2 års tariff var dog at der i perioden foretokes 2 lønnsreguleringer overensstemmende med prisindeksens svingninger.

Arbeidernes krav og senere innrømmelser.

Arbeiderne på sin side krevet til en begynnelse lønnsatsene prolongert uten noget avslag. Under meglingen har de dog fraveket dette standpunkt og var ved meglingens avslutning villige til å gå med på en reduksjon som lå noget over det beløp fallet i leveomkostningene skulde tilsi. De pointerte dog uttrykkelig at der ikke heri fra deres side lå nogen godkjennelse av en nedgang utover prisetallet, idet det nedslag som lå over dette skulde anses som et forskudd på den forventede nedgang i leveomkostningene utover våren og sommeren.

For minstelønnsatsene var arbeiderne også villige til å gå med på noget nedslag. De protesterte imidlertid bestemt mot at disse redusertes nedad i samme forhold som timelønns- og akkordsatsene. Arbeiderne fastholdt meget bestemt kravet om at tariffperioden måtte gjøres 2-årig, men erklærte i forbindelse hermed at de var villig til å gå med på 2 indeksreguleringer i perioden, henholdsvis pr. 15 desember 1927 og 15 juni 1928 med utgangspunkt i indeks pr. 15 mars 1927 som viser et pointtall av 203. De krevet utløpstiden satt til 31 mars.

Meglingsnevnden arbeidet for 15 procents lønnsreduksjon.

Meglingsnevnden fant, efter å ha påhørt partenes fremstillinger, at man på grunn av den vanskelige økonomiske situasjon i sin almindelighet og spesielt for bedriftslivet nu var nødt til å anbefale et nedslag i lønningene som gikk noget ut over det beløp fallet i leveomkostningene måtte medføre.

Forskjellen i pristallet fra mars 1926 til mars 1927 utgjør 22 points, hvilket tilsvarende en nedgang på 9,77 pct. Nevnden fant derfor alle hensyn tatt i betraktning å måtte arbeide for en overenskomst, hvorefter der foretas et øieblikkelig nedslag i timelønns- og akkordsatsene på ca. 15 pct. og i minstelønnsatsene overensstemmende med den praksis som regelmessig

har vært befulgt — et nedslag h e n i m o t samme procentsats. Nevndens antydede forslag stemte i alt vesentlig overens med de avgjørelser som var truffet av voldgiftsretten i 1922, under hensyntagen til det siden 1922 stedfunne fall i leveomkostningene. Tariffperiodens varighet mente nevnden burde settes til 2 år — dog således at der i denne periode skulle foretas 2 lønnsreguleringer etter indeksens utvisende med utgangspunkt i indekstallet pr. 15 mars 1927.

Hvad de øvrige fra begge parter reiste krav angikk kom nevnden til det resultat at der under den foreliggende situasjon ikke godt kunde bli tale om å søke gjennomført vesentlige forandringer i overenskomsten utenfor lønnsbestemmelsene. Det lykkedes under forhandlingene å opnå partenes tilslutning til tanken om en 2-årig tariffperiode med to indeksreguleringer i perioden. For utløpstiden kunde man ikke opnå enighet. Arbeiderne krevet som nevnt gjennomført den før 1926 gjeldende ordning med utløpstid 31 mars. De henviste i den anledning til at begge parter ved fjorårets forhandlinger hadde vært enige om at den omstendighet at utløpstiden da sattes til 31 januar ikke innebar nogen tilslutning til en forandring av den tidligere gjeldende utløpstid 31 mars, og at den således ikke kunde påberopes som noget precedens for en fremtidig utløpstid 31 januar. Arbeidsgiverne fastholdt på sin side kravet om at utløpstiden også for inneværende år måtte settes til 31 januar ialfall for jern- og bergverksindustrien.

Til tross for de alvorligste bestrebelsler fra nevndens side, viste det sig helt umulig å få partenes tilslutning til det av nevnden antydede forslag vedkommende lønnsreduksjonene.

Arbeidsgiverne erklærte, at disse reduksjoner ikke vilde skaffe bedriftslivet de tilstrekkelige lettelser, mens arbeiderne på sin side hevdet, at der ved disse reduksjoner blev gjort et for stort inngrep i den reallønn, de gjennom mange års kamper hadde opnådd, og som de anså sig berettiget til å beholde.

Begge parter henstillet til nevnden ikke å fremsette noget forslag til overenskomst, overensstemmende med den av nevnden antydede ordning.

Nevnden anså det efter dette nytteløst å fremsette noget forslag til overenskomst, idet der i partenes holdning ikke fantes grunnlag for nogen mindelig ordning.

Meglingen blev derefter 8 april erklært avsluttet.

Et forslag om frivillig voldgift til slutt.

Forinnen meglingen avsluttedes, blev der fra meglingsnevndens side rettet en forespørsel til partene om hvorvidt de var villige til å la tvistene avgjøre ved frivillig voldgift. Dette blev avslått av arbeiderne. Arbeidsgiverne henviste til det svar de hadde avgitt i møtet den 15 mars på en lignende henvendelse fra riksmeglingsmannen, hvorefter de hadde gitt sitt samtykke til frivillig voldgift. De kunde ikke på stedet gi svar på den fornyede henvendelse, idet der måtte konfereres med centralstyret herom.

Da imidlertid arbeiderne hadde avslått å gå med på frivillig voldgift, anså arbeidsgivernes representanter det overflødig å forelegge spørsmålet for centralstyret.

Meglingen i papirindustrien.

Meglingsnevnden har også anstillet megling i konflikten i papirindustrien. Her var plassene opsagt av arbeidsgiverne, som forlangte en lønnsreduksjon på 15 pct., for utarbeiderne noget mere, og en utløpstid av tariffen pr. 15 august 1927. Når de krevet en så kort tariffperiode, var dette etter deres mening en konsekvens av voldgiftsdommen av 1926 som på grunn av de usikre økonomiske forhold, som ved dommens avsigelse rådet, hadde delt tariffperioden i to avdelinger, således at den første periode skulle vare til 15 mars 1927. Fra dette tidspunkt burde etter deres mening tariffen prolongeres til den vanlige utløpstid 15 august i år, alene med forandringer i lønssatsene. Derfor hadde de heller ikke foreslått nogen forandringer i tariffens almindelige bestemmelser. Tidene var også nu så vanskelige, at de ikke kunde innlate sig på en så lang periode som 1½ år til 15 august 1928, og en periode på 1 år til 15 mars 1928 kunde de ikke gå med på, idet derved tariffens normale utløpstid vilde bli forrykket.

Arbeiderne på sin side hevdet, at det her gjaldt opprettelse av ny tariff og at en tariffperiode på 5 måneder alene vilde bidra til å skape forøket uro i arbeidslivet. De kunde ikke erkjenne, at bedriftenes stilling for tiden skulde nødvendiggjøre nogen kortere tariffperiode enn almindelig og foreslo utløpet satt til 15 mars 1928 subsidiært 15 august 1928.

De erklærte sig villig til å godta en reduksjon i lønningene i overensstemmelse med prisfallet fra 15 august 1926 til 15 februar 1927 likesom de var villig til å ta en indeksregulering pr. 15 oktober 1927.

De krevet forøvrig at de tarifferte dag- og skiftlønssatser som nu ligger under kr. 10,90 pr. dag skal gis et tillegg for lønnsreduksjonen slik at de bringes op i kr. 10,90 pr. dag eller skift.

Nevndens forslag.

Efter flere dagers forhandlinger besluttet nevnden å fremsette følgende forslag for tariffforholdet mellem Papirindustriens Arbeidsgiverforening på den ene side og Norsk Papirindustriarbeiderforbund og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon på den annen side:

«Den mellem partene gjeldende overenskomst, jfr. voldgiftsdom av 16 oktober 1926, prolongeres til 15 august 1927 med følgende endringer:

1. Samtlige lønssatser av enhver art reduseres med 8 pct., dog således at produksjonspremien beholdes uforandret, jfr. voldgiftsdommens § 10, 3 a, 3. passus.

2. Overenskomsten kan av hver av partene opsies senest 1 måned før dens utløpstid.»

Tilsvarende forslag blev fremsatt for transportarbeiderne og elektrikerne i papirindustrien.

Det bemerkes at den procentsats hvormed lønnsattsene av nevnden foresloges redusert svarer på det nærmeste til fallet i leveomkostningene fra 15 august 1926 til 15 mars 1927.

Når nevnden fant å kunne foreslå tariffutløp allerede til 15 august i år er det fordi dens forslag ikke tilsikter å oprette ny tariff, men kun å foreta en utfylling av voldgiftsdommen av 16 oktober 1926.

Meglingsnevnden mottok 9 april meddelelse fra Arbeidernes faglige Landsorganisasjon om at nevndens forslag til overenskomst var forkastet av sekretariatet.

Nevnden avsluttet derefter meglingen som resultatløs.»

Nevnden optok igjen — omkring 20 april — forhandlingene med partene i vårfagene og i treindustrien om en ordning. Heller ikke disse ledet til noget resultat.

Andre fag enn de nevnte blev ikke behandlet av meglingsnevnden.

Da det viste sig umulig å komme til en ordning av arbeidsforholdene i disse for landets økonomi så viktige industrier ad frivillighetens vei gjennom megling, blev det for stortinget foreliggende forslag om tvungen voldgift i arbeidstvister optatt til behandling og vedtatt av stortinget.

Loven trådte i kraft 5 mai.

Efter innberetning fra riksmeglingsmannen blev det derefter ved kgl. resol. av 5 mai bestemt, at de foreliggende tvister i jernindustrien, skotøiindustrien, tekstilindustrien, bergverkene, treindustrien og fløtningsarbeidet i Skiensvassdraget samt en del enkeltstående bedrifter, således ved Drammens Trevarrefabrikk og Gullistefabrikkene skulde avgjøres ved voldgift.

Så snart denne resolusjon forelå blev der fra riksmeglingsmannen rettet henstilling til Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon om å søke gjenoptatt arbeidet i vårfagene og treindustrien, hvor der var arbeidsstans. Den 9 mai vedtok begge parter et av riksmeglingsmannen fremsatt forslag om betingelsene for arbeidets gjenoptagelse.

Samtidig med at meglingen for vårfagene foregikk, meglet riksmeglingsmannen også for statens anlegg. Her forelå ingen tariffavtale, men Arbeidsdepartementet hadde på statens vegne tilkjennegitt at lønningene vilde bli redusert. Under forhandlingene blev der efter henstilling

fra riksmeglingsmannen foretatt ganske vesentlige lempninger i departementets opprinnelige krav. Det lykkedes dog ikke å opná nogen enighet mellom partene, hvorfor meglingen måtte oppgis som fruktesløs.

7 mai opstod der tvist ved Nore kraftanlegg angående timelønnens størrelse for dagarbeidet. Timelønnen var av anleggsbestyreren nedsatt fra kr. 1,40 til kr. 1,25. Dette nedslag vilde arbeiderne ikke godta og nedla arbeidet. Megling blev optatt av riksmeglingsmannen som 19 mai fremsette forslag om, at omhandlede lønnsatts skulde settes til kr. 1,30 pr. time.

Statens forhandlere anbefalte dette forslag til vedtagelse likesom arbeidernes representanter erklærte at forslaget vilde bli forelagt for arbeiderne til avstemning. Forslaget blev imidlertid forkastet av arbeiderne.

Twisten blev derefter — efter overenskomst mellom partene — forelagt for en frivillig voldgiftsrett bestående av riksmeglingsmann, advokat Valentin Voss som formann, daværende stortingsmann T. Værland og forretningsfører Richard Hansen.

Ved voldgiftsrettens avgjørelse av 17 juni blev timelønnsatts fastsatt til kr. 1,30.

Av maifagene, bryggeriene i Oslo og møllene samt Norsk Hydro var alene sistnevnte gjenstand for megling.

Arbeidsgiverforeningen innsendte i dagene omkring 30 mai melding til riksmeglingsmannen om at tariffen og plasser var opsagt ved Norsk Hydro.

Riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans 1 juni og megling påbegyntes samme dag. Meglingen pågikk til 14 juni da den måtte sluttes som fruktesløs, idet riksmeglingsmannen på grunn av partenes sterkt divergerende standpunkter ikke fant å kunne fremsette noget forslag til overenskomst.

Tariffene ved møllene og bryggeriene blev ordnet ved forhandling mellom partene uten megling. Den i 1926 vedtatte tariffavtale blev prolongert med et nedslag i lønningene av 9,049 pct. — overensstemmende med fallet i leveomkostningene fra april 1926.

I juni måned meglet riksmeglingsmannen videre i tvister ved tobakksfabrikkene, den elektrotekniske industri, ved Lilleborg fabrikk samt ved Melkefabrikkene.

Også disse meglinger blev resultatløse.

Samtidig var der av kretsmeglingsmennene optatt megling i tvister ved en rekke enkeltstående bedrifter samt ved noen lokale industrielle sammenslutninger. De fleste av disse meglinger viste sig resultatløse.

Ved kgl. resolusjon av 14 juni og 1 juli blev det derfor bestemt, at tvistene ved nedennevnte bedrifter skulde avgjøres ved voldgift:

Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstof A/S og Rjukanbanen.

A/S Skiensfjordens Kalkbrud.

Den norske Galosche- og Gummivarefabrik.

Gummifabrikken National.

Lilleborg Fabrikker i Oslo og Stavanger.

Lysaker Kemiske fabrik.

De Norsk Arbeidsgiverforening tilsluttede tobakksfabrikker i Oslo og Kristiansand S.

Bergens Bliktrykkeri.

Mineralvannfabrikkene, Nora fabrikker A/S og A. Parelus A/S Mineralvandfabrik.

Hylla Kalkverk.

Mjøndalens Kalkfabrik.

Osterhaugsgatens høvleris trevarefabrik (maskinsnekkeriet og benkesnekkeriet).

Felleskjøpet Oslo samt Kristiania-grossistenes Arbeidsgiverforening og Trondhjems Forretningsstands gruppe, forsåvidt angår kjørerer, lagerarbeidere og chauffører.

De Norsk Arbeidsgiverforening tilsluttede garvermestere i Oslo, Marcus og Ewald Omdals Finlærfabrik, Drammen, Lillestrøms Læderfabrik, Lillestrøm, E. Hagens Lærfabrik, Hamar, A. Schriwer, Skien, og A. & Birger Lunke, Elverum.

Den norske Remfabrik, Viking Rem- og Pakningsfabrik og Christiania Remfabrik.

De Norsk Arbeidsgiverforening tilsluttede lærvarefabrikker i Oslo, Fredrikshald og Lillehammer.

Trondhjems Blikemballagefabrik.

Løkeberg Lerindustri.

Elektrotekniske firmaers Landsforening.

Østlandske Stenindustriforening og de denne tilsluttede firmaer.

Tricotagefabrikantene i Oslo.

A/S C. Hildisch Læderfabriker, Oslo.

De Norske melkefabrikker, Hamar, Kap, Sannesund og Holmestrand. Konfeksjonsfabrikantenes Landsforbund.

Den 1 juli innlöp til riksmeglingsmannen melding fra Papirindustriens Arbeidsgiverforening om at den hadde opsagt de gjeldende overenskomster og lønnstariffer med arbeiderorganisasjonene. Riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til megling. Denne foregikk mellom 6 og 9 juli, da den avsluttedes uten resultat.

Efter innberetning fra riksmeglingsmannen blev det derefter ved kgl. resol. av 11 juli bestemt, at tvistene ved de Papirindustriens Arbeidsgiverforening tilsluttede bedrifter og i forbindelse hermed også tvisten ved Folla-

foss Tresliperi, for hvilken bedrift megling var foretatt uten resultat av kretsmeglingsmannen i Trondhjem, skulde avgjøres ved voldgift.

Den 4 august påbegynte riksmeglingsmannen påny megling angående fløterforholdene i Skiensvassdraget.

Da den første megling i disse tvister for meglingsnevnden ikke ledet til noget resultat, erklærte Papirindustriarbeiderforbundet med tilslutning av Landsorganisasjonen sympatistreik til støtte for fløtningsarbeiderne og foretok i den anledning arbeidsopsigelse ved en rekke industrielle bruk i Skiensvassdraget. Arbeidsnedleggelsen skulde tre i kraft den 12 mai. Imidlertid blev den foreløbig stillet i bero, da spørsmålet om sympatistreikens lovlighet blev innbragt til prøvelse for arbeidsretten som imidlertid i dom av 17 juni gav arbeiderne medhold.

Ved voldgiftsrettens dom i den opprinnelige tvist angående ordningen av dette fløtningsarbeide var der opprettet tariffer for fløtningsarbeidet ved Hegg- og Tinnelvs lensene. For arbeidet ved Gvarvlensen og i Bandakkanalen fant retten at der ikke var adgang til å avsi dom, fordi der her på den tid allerede forelå bindende arbeidsavtaler mellom fellesfløtningen og arbeidere som ikke var tilsluttet Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

I midten av juli meldte Papirindustriarbeiderforbundet at sympatistreiken vilde bli satt i kraft for brukene i Skiensvassdraget og i slutten av samme måned meldte Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, at det i samme anledning hadde foretatt arbeidsopsigelse ved Norsk Hydros bedrifter.

Riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til megling.

Der blev fra arbeidsgivernes side protestert mot at der nu påny foretokes megling angående disse tvister, hvorom der allerede tidligere i året hadde vært meglet og som hadde funnet sin løsning ved voldgiftsretten.

Fra arbeidernes side blev det imidlertid fremholdt, at hvad der nu krevdes var opprettelse av overenskomster ved Bandak og Gvarv for næste år — og dette spørsmål hadde ikke tidligere vært behandlet hverken ved megling eller for voldgiftsrett.

Riksmeglingsmannen fant, at der var adgang til å foreta megling og besluttet å fremme denne.

Da der overhodet ikke kunde bli spørsmål om noget fløtningsarbeide før tidligst i februar, søkte riksmeglingsmannen å få sympatistreiken innstillet, idet han erklærte å ville innkalle partene til megling i januar 1928. Arbeiderne vilde imidlertid ikke utsette meglingen og arbeidsgiverne var på sin side fremdeles uvillige til å inngå tariffavtale for omhandlede fløtningsarbeide. Noen ordning opnåddes ikke.

Efter innberetning fra riksmeglingsmannen blev det ved kgl. resol. av 29 august bestemt at tvisten skulle avgjøres ved voldgift.

II. Høsttariffene.

Den 5 august mottok riksmeglingsmannen melding fra Norsk Arbeidsgiverforening om opsigelse av arbeiderne i den elektrokjemiske industri, hvis tariff er utløp 15 august. Forbud mot arbeidsstans ble nedlagt 7 august og partene innkalt til megling.

Denne pågikk til 18 august, da den avsluttedes uten at det var lykkedes å opnå noen tilslutning fra partenes side til en mindelig ordning.

Samtidig megledes i tvist vedkommende losse- og lastearbeidet ved A/S Hafslund Karbidfabrik. Tarifforholdet her har stadig vært ordnet i forhold til den tilsvarende overenskomst i papirindustrien.

Riksmeglingsmannen fremsatte da også forslag til ny tariff overensstemmende med den av voldgiftsretten avsagte dom for losse- og lastearbeidet ved papirindustrien. Forslaget ble imidlertid forkastet av arbeiderne.

Den 17 og 18 august meglet riksmeglingsmannen for Freia Chokoladefabrik, også med negativt resultat.

Efter innberetning fra riksmeglingsmannen blev det ved kgl. resol. av 19 august bestemt at tvistene ved den elektrokjemiske industri, Freia Chokoladefabrik, Aug. P. Horns Konfeksjonsfabrikk, Moss, Melkeforsyningen, Oslo, og Svanevikens Pølsefabrikk, Bergen, skulde avgjøres ved voldgift.

For de 4 sistnevnte bedrifter var megling forgjeves prøvet av de respektive kretsmeglingsmenn.

Lignende bestemmelse blev henholdsvis under 12 og 26 aug., 6 og 9 sept. og 21 okt. truffet for tvister ved Oslo Telefonanlegg og Telegrafvesenets hovedverksted i Oslo, losse- og lastearbeidet ved A/S Hafslund Karbidfabrik, Fellesslagteriet, Ø. Aker, A/S Vestheim og Elektrisk Vask, Oslo, samt Nes Trelastbruk, Vefsen. For disse var megling forgjeves foretatt av de respektive meglingsmenn.

Riksmeglingsmannen meglet i august og september også i tvister ved Brødrene Cloettas chokoladefabrik, Kiellands fabriker samt M. Glotts, Carl E. Olsens og Otto Berentzens tobakksfabriker.

Riksmeglingsmannens forslag til ordning i disse tvister blev vedtatt av begge parter. Lønnsatsene blev ved de to førstnevnte bedrifter redusert med 12 pct. straks og 3 pct. fra 1 januar 1928 og for tobakksfabrikkene med 10 pct. straks og 5 pct. fra 1 januar 1928.

Den 23 oktober innløp der fra Norsk Arbeidsgiverforening melding om, at tariffene vedkommende losse- og lastearbeidet på strekningen Halden—Namsos var opsagt og at plassene likeledes var opsagt til fratredelse lørdag 5 november.

Samme dag innløp melding fra Export & Importforeningen, Drammen, om lignende opsigelse av tariff og plasser for arbeiderne der.

Forbud mot arbeidsstans blev nedlagt 26 og megling påbegynt 29 okt. Meglingen pågikk daglig til 18 november, da den måtte avsluttes som resultatløs.

Efter innberetning fra riksmeglingsmannen blev det ved kgl. resol. av 18 november bestemt at disse tvister samt tvist ved Oslo S p e d i t i o n s - og T r a n s p o r t f o r e n i n g, i hvilken tvist megling forgieves var foretatt av kretsmeglingsmannen for Oslo, skulde avgjøres ved voldgift.

Den siste konflikt som behandledes i året var tvisten mellom firmaet A n d. H. K i æ r & C o. og N o r s k S k o g- og L a n d a r b e i d e r f o r b u n d angående opprettelse av lønnstariff for skogsdriften i Austmarka—Vinger.

Forbundet krevet opprettet lønnstariff for arbeiderne, firmaet av slo dette, idet der allerede var opprettet enkeltmannsavtaler med de arbeidere som nu var beskjeftiget ved bedriften, og flere arbeidere enn de nu beskjeftigede var der ikke bruk for. Nogen ordning opnåddes ikke.

B. Oversikt over meglingssaker.

Nedenstående tabell gir oversikt over de meglingssaker som riksmeglingsmannen eller meglingsnevnden behandlet i 1927.

Fag eller bedrift	Antall be- drifter	Antall arbeidere	Forbud mot arbeidsstans nedlagt	Arbeidsstans		Varighet i arbeidsdage	Tapte arbeids- dager 1927
				fra	til		
Tekstilindustrien	11	2 000	Ja	14/2	12/5	72	144 000
Bergverkene	8	1 200	Ja	14/2	23/5	81	97 200
Skotøiindustrien	13	1 300	Ja	14/2	11/5	71	92 300
Jernindustrien	99	8 000	Ja	14/2	11/5	71	568 000
Statens anlegg	1	2 500	Nei ¹				
Papirindustrien	64	12 500	Ja				
Treindustrien	15	1 500	Ja	2/5	16/5	12	18 000
Skien svassdragets fellesfløtning	1	180	Nei				
Nore Kraftanlegg	1	200	Nei	2/5	10/6	28	5 600
Norsk Hydro	1	1 930	Ja				
Tobaksindustrien	5	830	Ja				
Lilleborg fabrikker	1	272	Ja				
Elektroteknisk industri	36	480	Ja				
Melkefabrikkene	4	500	Ja				
Papirindustrien	64	12 500	Ja				
Skien svassdragets fellesfløtning	1	180	Ja				
Elektrokjemisk industri	16	3 080	Ja				
Freia chokoladefabrik	1	500	Nei				
Cloetta chokoladefabrik	1	80	Nei				
Glotts tobaksfabrik m. fl.	3	105	Nei				
Kiellands dropsfabrik	1	80	Nei				
Losse- og lastearbeidet	100	3 000	Ja				
Export- og Importforeningen	1	200	Ja				
And. H. Kiær, Austmarka	1	125	Nei	15/10	—	65	8 125
Tilsammen	² 449	² 53 242	16			400	933 225

¹ «Frivillig» megling. ² Papirindustrien og Skien svassdragets fellesfløtning medregnet 2 ganger.

Fordelingen av saker m. v. på de forskjellige meglingskretser stiller sig således:

Meglingskrets	Antall saker	Antall saker hvori forbud mot arbeidsstans er nedlagt	Antall bedrifter	Antall arbeidere
Riksmeglingsmannen	24	16	ca. 449	ca. 53 242
Oslo	52	20	» 633	» 10 812
Østlandet	40	9	» 148	» 3 941
Sørlandet	4	1	» 17	» 942
Vestlandet	9	3	» 322	» 10 482
Trøndelagen	15	—	» 29	» 2 230
Nord-Norge	3	—	» 3	» 250
Tilsammen	147	49	ca. 1 601	ca. 81 899

Fordelingen av streiker m. v. stiller sig således:

Meglingskrets	Antall tilfeller av arbeidsstans	Antall bedrifter	Antall arbeidere	Antall tapte arbeidsdager 1927
Riksmeglingsmannen	7	ca. 148	ca. 14 325	ca. 933 225
Oslo	11	» 100	» 2 209	» 88 676
Østlandet	9	» 20	» 929	» 69 642
Sørlandet	2	» 2	» 362	» 7 767
Vestlandet	1	» 1	» 12	» 624
Trøndelagen	1	» 1	» 25	» 1 150
Nord-Norge	—	—	—	—
Tilsammen	31	ca. 272	ca. 17 862	ca. 1101 084

Oslo i oktober 1928.

Anders Furu.
Riksmeglingsmann i 1927.

II. Meglingsinstitusjonens virksomhet i 1928.

A. Redegjørelse for de forskjellige saker.

Som det fremgår av riksmeglingsmannens innberetning for 1927 lyktes det ikke i det år å få gjennomført de større tariffrevisjoner ved forhandling partene imellem eller ved tvungen meglings. De fleste saker blev derfor henvist til tvungen voldgift, og der blev i årets løp avlagt en rekke dommer, hvorved tarifforholdet for en stor del blev ordnet for 2 år fremover med en automatisk indeksregulering av lønningene i løpet av tariffperioden. Dette gjaldt således bl. a. av vårfagene jernindustrien, bergverkene, tekstilindustrien og skofabrikkene. Disse kom følgelig ikke under revisjon i 1928. For de viktigste tariffen innen eksportindustrien, nemlig papir- og cellulose-

fabrikkene og den elektrokjemiske industri blev voldgiftsdommen kun gjort gjeldende for 1 år, også her med en indeksregulering i tariffperioden.

Den første sak som kom under megling hos riksmeglingsmannen i 1928 var tariffene for maskinistene og matros- og fyrbøterne i utenriksfarten. Partene vedtok 14 mars 1928 riksmeglingsmannens forslag, hvorefter lønningene for maskinistene blev redusert med 5 pct. og for matros- og fyrbøterne med 6 pct. De nye overenskomster blev gjort gjeldende for 1 år, d. v. s. til 1 februar 1929. Denne reduksjon var noget mindre enn fallet i leveomkostningene.

Bygningsfagenes tariffier hadde ikke vært under voldgift i 1927, idet disse i 1926 var fornyet for 2 år fremover. Megling blev optatt 20 mars 1928, og det viste sig snart at det var ugjærlig å bringe partene så nær hinannen at der kunde fremsettes noget meglingsforslag. Arbeids-giverne forlangte — i tilslutning til den linje voldgiftsretten i 1927 hadde fulgt — en sterkere reduksjon av lønningene enn fallet i leveomkostningene, og arbeiderne motsatte sig ethvert inngrep i reallønnen. Meglingen blev derfor den 29 mars 1928 sluttet som resultatløs, og riksmeglingsmannen fant — alle hensyn tatt i betraktning — å burde inngi en forestilling til Socialdepartementet om å henvise tvisten til avgjørelse ved tvungen voldgift. På samme måte gikk det også med boktrykkerfaget.

Meglingsinstitusjonen hadde derefter ikke mere befatning med disse tariffier. Man vil erindre at voldgiftsretten fastsatte et lønnsnedslag av ca. 12 pct. — d. v. s. en større reduksjon enn fallet i leveomkostningene, og at arbeiderne nektet å respektere dommen og gikk til en ulovlig arbeidsstans, som fant sin avslutning ved et forlik i arbeidsretten.

For matros- og fyrbøterne i innenriksfarten blev der optatt megling i mai 1928, og partene vedtok et forslag fra riksmeglingsmannen som innebar en mindre reduksjon av lønningene.

I papirindustrien blev der meglet i august 1928 med det resultat at partene vedtok et forslag som i det vesentlige gikk ut på en prolongasjonen av voldgiftsdommen av 1927 for 2 år fremover, dog således at begge parter hadde anledning til å forlange tariffens lønnsbestemmelser regulert på fritt grunnlag allerede efter et års forløp, såfremt indekstallet for juli 1929 kom til å vise en stigning eller et fall sammenlignet med juli 1928. Denne form for indeksregulering var overensstemmende med den der blev vedtatt i arbeidsretten av hovedorganisasjonene for bygningsfagenes vedkommende.

Den elektrokjemiske industri var under megling i august — september 1928, og det endte også her stort sett med en prolongasjon av voldgiftsdommen av 1927. Også denne tariff blev gjort gjeldende for 2 år fremover, med adgang til en halvautomatisk indeksregulering, såfremt indekstallet for august 1929 viste en stigning eller et fall av minst 8 point sammenlignet med indekstallet for august 1928.

Det bemerkes, at da tariffene for papirindustrien og den elektrokjemiske industri var under revisjon i august—september 1928, hadde indekstallet for leveomkostninger praktisk talt ikke forandret sig efter siste lønnsregulering.

Av andre saker som i 1928 var under behandling hos riksmeglingsmannen kan nevnes: statens jernbaneanlegg, statens militære verksteder og Kongsberg Sølvverk, der alle blev ordnet uten arbeidsstans. Det samme var tilfelle med 2 bedrifter på Svalbard, nemlig Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S og Kings Bay Kul Comp. A/S. Den siste blev med partenes tilslutning avgjort ved frivillig voldgift. Dette blev også resultatet for en tvist mellem Bærums kommune og dens arbeidere.

Videre nevnes: Sauda fabriker — Electric Furnace Products Company Ltd. — hvor partene vedtok et forslag med nogen lønnsreduksjon. Overenskomsten blev gjort gjeldende for 2 år uten indeksregulering i perioden.

Indekstallet for mars 1925 var 271.

—»—	1926 »	225.
—»—	1927 »	203.
—»—	1928 »	193.

Som det vil erindres blev lønningene ved meglingsnevndens forslag i 1926 senket nogenlunde overensstemmende med prisetallet. Voldgiftsretten i 1927 gikk som ovenfor bemerket noget lengere i sin reduksjon. I 1928 stanset stort sett lønnsnedgangen og man kom over på prolongasjonslinjen.

Riksmeglingsmannen har i 1928 fortsatt sine bestrebelser for å søke tariffene ordnet med lengere varighet enn et år. Som det vil ses av ovenstående er det også lykkedes å gjennomføre dette for flere betydningsfulle fag. Disse bestrebelser vil bli fortsatt.

Uaktet det ikke egentlig hører hit, tør det være av interesse å henlede oppmerksomheten på at hovedorganisasjonene i slutningen av 1928 optok antesiperte tarifforhandlinger for jernindustrien, hvorved det lykkedes å få arbeidsfreden sikret innen dette fag til 1931. Antesiperte tarifforhandlinger har senere med tilsvarende godt resultat vært ført for flere andre fag.

Kretsmeglingsmennene har som sedvanlig behandlet de mindre konflikter, særlig for enkeltbedriftenes vedkommende. Da sakanallet for kretsmeglingsmannen i Nord-Norge i de senere år har vært relativt lite, blev det ved ledighet foreløbig besluttet ikke å besette stillingen. Riksmeglingsmannen har inntil videre gitt avkall på fast sekretærhjelp.

B. Oversikt over meglingsaker.

Nedenstående tabell gir oversikt over de saker som riksmeglingsmannen behandlet i 1928.

Fag eller bedrift	Antall		Forbud mot arbeidsstans	Fag eller bedrift	Antall		Forbud mot arbeidsstans
	bedrifter ca.	arbeidere ca.			bedrifter ca.	arbeidere ca.	
Bygningsfagene	330	4 000	Ja	Overført ..	737	22 160	4
Boktrykkerfaget ...	106	1 500	Ja	Kongsberg Sølverk	1	230	Nei
Matroser og fyrbøtere samt maskinister i utenriks fart ¹	280	13 000	Ja ²	Brødr. Johnsen m. fl.	3	320	Nei
Matroser og fyrbøtere i innenriks fart	15	1 000	Ja	Papirindustrien	65	12 000	Ja
Bærums kommune ³ .	1	110	Nei	Sydvaranger	1	600	Nei
Statens militære verksteder	1	2 000	Nei	Store Norske Spitsbergen Kulkomp. .	1	400	Nei
Overføres ..	737	22 160	4	Statens Jernbaneanl.	1	2 150	Nei
				Kings Bay Kulkompani A/S	1	150	Nei
				Elektrokj. industri .	15	3 000	Ja
				Electric Furnace Products Co. Ltd.	1	450	Ja
				Tilsammen ..	822	40 910	7

¹ Først behandlet av kretsmeglingsmannen for Vestlandet.

² Forbudet kun gjeldende matroser og fyrbøtere.

³ Først behandlet av kretsmeglingsmannen for Oslo.

Fordelingen av saker m. v. på de forskjellige meglingskretser stiller sig således:

Meglingskrets	Antall saker	Antall saker hvori forbud mot arbeidsstans er nedlagt	Antall bedrifter	Antall arbeidere
Riksmeglingsmannen	15	7	ca. 822	ca. 40 910
Oslo	31	17	» 450	» 8 969
Østlandet	22	4	» 22	» 2 251
Sørlandet	4	—	» 10	» 165
Vestlandet	10	2	» 368	» 14 630
Trøndelagen	18	—	» 57	» 1 720
Tilsammen	100	30	ca. 1 729	ca. 68 645

Fordelingen av streiker m. v. stiller sig således:

Meglingskrets	Antall tilfeller av arbeidsstans	Antall bedrifter	Antall arbeidere	Antall tapte arbeidsdager 1928
Riksmeglingsmannen	—	—	—	—
Oslo	2	ca. 2	ca. 160	ca. 4 920
Østlandet	2	» 2	» 165	» 23 715
Sørlandet	1	» 3	» 45	» 630
Vestlandet	1	» 50	» 300	» 5 100
Trøndelagen	4	» 4	» 235	» 10 090
Tilsammen	10	ca. 61	ca. 905	ca. 44 455

Oslo i juli 1929.

(s.) *Valentin Voss.*

III. Tariffavtaler i 1928.

Statistikken over tariffavtaler og arbeidskonflikter er som før bygget på meglingsinstitusjonens materiale og på opplysninger fra partene, overveiende fra arbeidernes organisasjoner. Når man har kunnet få opplysninger fra begge parter og disse ikke stemte overens har man søkt å finne et midteltall. For å få statistikken fullstendigere er der i år innsamlet opplysninger fra dagbladene og fagpressen. Til tross for at der således er samlet materiale fra flere kanter kan man dog heller ikke i år gå ut fra at statistikken er helt sikker og fullstendig. Flere av oppgavene over det arbeidertall tariffene omfatter er således fremdeles noget skjønnsmessige.

Materialet er bearbeidet etter de samme prinsipper som tidligere; men planen for statistikken er adskillig utvidet i år likesom de også tidligere behandlede spørsmål nu er tatt op på en fullstendigere måte. Man har i i det hele prøvet å bringe statistikken mest mulig i overensstemmelse med de prinsipper som blev fastslått av det Internasjonale Arbeidsbyrå på den 3dje internasjonale statistiske konferanse i oktober 1926. Materialet har dog ikke ligget sådan til rette at man i år har kunnet gjennomføre statistikken i sin helhet etter de linjer Arbeidsbyrådet har trukket op.

Tariffenes omfang. Utviklingen 1927 til 1928.

I tabellen neste side er ført op antallet av tariffier og arbeidere ved utgangen av 1927, tilgang og avgang i 1928 og antallet ved utgangen av 1928.

Under «Tilgang i 1928» er foruten fornyede og nye tariffier og deres arbeidertall også opført den tilvekst i arbeidertall som i løpet av året er foregått ved de tariffier som i 1927 blev sluttet på 2 år og altså fremdeles gjelder ved utgangen av 1928 samt tilveksten ved de tariffier som ikke var opsagt eller som var uavgjort ved årets utgang. Under «Avgang i 1928» er tilsvarende foruten de utløpne og utgatte tariffier og deres arbeidertall ført op nedgangen i arbeidertallet ved de ovenfor nevnte bestående tariffier.

Totaltallene i tabellen side 26 gir en oversikt over hvorledes utviklingen er foregått i det hele og hvilke forandringer der er foregått med arbeidertallet i de bestående tariffier:

Erhvervsgrupper	Antall 31 des. 1927		Tilgang i 1928		Avgang i 1928		Antall 31 des. 1928	
	Gjeldende overenskomster	Arbeidere med overenskomst	Nye og fornyede overenskomster	Med følgende antall arbeidere	Utgåtte og utløpne overensk.	Med følgende antall arbeidere	Gjeldende overenskomster	Arbeidere med overenskomst
I. Utvinning av metaller	6	2 877	3	509	3	520	6	2 866
II. Sten- og jordarter	29	6 616	26	4 625	24	6 278	31	4 963
III. Metallindustri	73	14 612	14	4 198	18	2 512	69	16 298
IV. Kjemisk industri	17	5 996	16	5 776	13	4 571	20	7 201
V. Olje- og fettindustri	1	272	2	45	-	47	3	270
VI. Elektrisitets- og gassverk	29	337	17	207	14	138	32	406
VII. Treindustri	57	5 019	63	3 811	45	2 789	75	6 041
VIII. Papirindustri	74	15 234	72	15 234	74	15 234	72	15 234
IX. Lær- og gummiindustri	12	1 222	1	733	3	565	10	1 390
X. Tekstilindustri	8	2 826	5	340	-	50	13	3 116
XI. Beklædningsindustri	36	7 012	34	3 292	18	4 567	52	5 737
XII. Nærings- og nydelsesmiddelindustri	98	10 718	83	7 507	71	8 333	110	9 892
XIII. Polygrafisk industri	174	3 561	184	3 602	174	3 561	184	3 602
XIV. Bygge- og anleggsvirksomhet	133	15 708	105	12 780	81	14 732	157	13 756
XV. Transport	45	8 860	49	7 101	29	7 409	65	8 552
XVI. Sjøfart	18	13 203	23	12 549	15	12 042	26	13 710
XVII. Skogbruk	5	693	48	2 426	4	393	49	2 726
XVIII. Handel	14	1 758	8	208	5	117	17	1 849
XIX. Forskjellige bedrifter	20	4 530	20	4 650	14	4 033	26	5 147
Tilsammen	849 ¹	121 054 ¹	773	89 593	605	87 891	1 017	122 756

¹ Reviderte tall. Ifjor var opført 846 tariffier med 122 536 arbeidere. 6 tariffier med tilsammen 220 arbeidere var ifjor ikke regnet med blandt tariffiene pr. 31 desember 1927. 3 tariffier med tilsammen 1 702 arbeidere (derav 1 med 1 200) var ifjor feilaktig regnet 2 ganger. Differansen blir således + 3 tariffier ÷ 1 482 arbeidere.

	Pr. ^{31/12} 1927		Tilgang i 1928		Avgang i 1928		Pr. ^{31/12} 1928	
	Tarif-fer	Arbei-dere	Tarif-fer	Arbei-dere	Tarif-fer	Arbei-dere	Tarif-fer	Arbei-dere
Utløpene og fornyede tariffer	525	80 561	537	75 505	525	80 561	537	75 505
Tariffer som løp videre i året	128	29 368	—	1 072	—	364	128	30 076
Uavgjorte tariffer ved årets utgang	8	1 197	—	8	—	—	8	1 205
Ikke opsagte do. do.	108	3 005	—	22	—	43	108	2 984
Nyoprettede do. do.	—	—	236	12 986	—	—	236	12 986
Utgåtte do. do.	80	6 923	—	—	80	6 923	—	—
Tilsammen	849	121 054	773	89 593	605	87 891	1 017	122 756

Hvis man undtar de forandringer som er foregått i de bestående tariffer, blir tilgangen således 773 tariffer omfattende 88 491 arbeidere og avgangen 605 tariffer med 87 484 arbeidere.

Under de utløpene og fornyede tariffer er der anført 12 tariffer flere enn der var pr. 31. desember 1927. Grunnen er den at man ifjor regnet avtalene for boktrykkerier og aviser utenfor Norsk Arbeidsgiverforening for å omfatte ca. 170 tariffer, mens man nu etter nyere opplysninger regner 180, og at man i et annet tilfelle hadde regnet 3 enslydende tariffer som én tariff, mens det riktige var 3 enkelttariffer.

Sammenligner man arbeidertallet ved utgangen av årene 1927 og 1928 viser det en liten stigning. Bevegelsen har imidlertid vært temmelig uensartet innen de forskjellige erhvervsgrupper. Det er bare gruppene I, V, VIII og XIII som viser et uforandret eller sågodtsom uforandret arbeidertall, de øvrige viser stigning eller fall.

Blandt de grupper som viser stigning må særlig pekes på gruppe XVII, skogbruk. Fra Norsk Skog- og Landarbeiderforbund har man i 1928 fått meddelelse om 51 nyoprettede tariffer med 2 292 arbeidere. Foruten disse er der ytterligere opprettet 52 tariffer, som ikke er regnet med i statistikken da de ikke inneholder opplysninger om arbeidertall.¹

Grunnen til den store stigning i antallet av tariffer fra 1927 til 1928 er således overveiende den at en så stor del av skogs- og fløtningsarbeiderne er kommet inn under tariff-festede arbeidsforhold. Disse skogstariffer er dog i de fleste tilfelle av en annen art enn andre tariffavtaler. Deres vesentligste innhold er bestemmelser om akkordpriser og dagsbetaling. Med hensyn til varighet er de som regel avsluttet for sesongen, og de inneholder bare undtagelsesvis bestemmelser om ferie.

Foruten i gruppe XVII er der når man tar hensyn til forandringene både absolutt og relativt sett, den største stigning i arbeidertallet i gruppene III, IV, VII, XIX og XVI.

¹ Etter at bearbeidelsen av tariffstatistikken var avsluttet, fikk man for 23 av disse opgitt arbeidertallet som tilsammen var 1 173.

I gruppe III, metallindustri, skyldes økningen vesentlig at omfanget av de eldre tariffen er tiltatt med den stigende virksomhet i faget. I gruppe IV, kjemisk industri, er årsaken flere nyoprettede tariffen av ganske stort omfang (Hydro). I gruppe VII er der et større antall nyoprettede og nytilkomne tariffen innen tre- og møbelindustri og nogen stigning i arbeider-tallet i de utløpne og fornyede tariffen. En del av denne siste stigning er dog fiktiv. Under gruppe XIX er samlet flere temmelig uensartede tariffen. De kommunale tariffen som omfatter er rekke arbeidere av forskjellig slags, finnes bl. a. i denne. Stigningen i gruppen skyldes en økning i arbeider-tallet i en del eldre kommunale tariffen, overveiende av fiktiv art (beriktigelser). I gruppe XVI, sjøfart, er grunnen til stigningen likeledes den at der i år er opgitt et større antall arbeidere i de eldre tariffen.

Nedgangen i arbeiderantall har vært størst i gruppene II, XIV, XI, XII og XV. I gruppe II, sten- og jordarter, er grunnen til nedgangen overveiende den at man i år har benyttet opgaver fra en annen kilde enn forrige år, og at det har vist sig at det ifjor benyttede arbeider-tall var for stort. Dertil kommer forøvrig at arbeider-tallet i flere eldre tariffen viser nedgang. I gruppe XIV, bygge- og anleggsvirksomhet, skyldes nedgangen vesentlig en ganske betydelig nedgang i arbeider-tallet i eldre tariffen, som ikke opveies av den forholdsvis store tilgang på nye tariffen. Man kan dog neppe gå ut fra at man har fått rede på alle de nye tariffen i 1928 eller fått fullstendig opgave over deres omfang. I gruppe XI, beklædningsindustri, er grunnen til nedgangen at man i 1928 har fått opgitt et betydelig lavere antall arbeidere enn foregående år for landstariffen i konfeksjonsindustrien. Det ifjor opgitte anslagstall var antagelig for høit. Også i gruppe XII, nærings- og nydelsesmiddelindustri, skyldes nedgangen tilbakegang i de eldre tariffens arbeider-tall. Det samme er tilfelle med gruppe XV, transport.¹

Som nevnt i oversikten for 1927 kan bevegelsen i arbeider-tallet innen hver erhvervsgruppe ikke tas som noget uttrykk for beskjeftigelsen i vedkommende erhvervs-gren i det hele. Opgavene knytter sig nemlig såvidt mulig til situasjonen ved årets utgang. Og det hender at viktige bedrifter eller bedriftsgrupper innen en erhvervs-gren kan være utelatt, da tarifforholdene på dette tidspunkt ikke var ordnet. På samme måte kan andre — som ikke var tatt med ved forrige årsskifte — være kommet med. Det har heller ikke alltid vært mulig å bruke tallene ved årets utgang. For sesongbedrifter og lign. må brukes det arbeider-tall som er beskjeftiget når der er sesong. Dessuten vil der — som tidligere nevnt — alltid klebe noen usikkerhet ved arbeider-tallet i hvert fall for de større tariffen.

Av disse forskjellige grunner blir arbeider-tallet bare et tilnærmedesvis mål for det antall som ved årets utgang har tariffestede arbeidsforhold.

Under tilgangen i året er det av særlig interesse å feste sig ved de nye

¹ Herunder er også tatt med tariffene for Luossavaara-Kiirunavaara A/B, hvor arbeider-tallet likeledes er gått ned.

tariffer. Blandt disse er dog også tatt med enkelte som ikke er helt nye men som man først i år har fått rede på. Etter erhvervsgrupper fordeler de nye tariffer og deres arbeiderantall sig således:

Erhvervsgrupper	Tariffer	Arbeidere	Erhvervsgrupper	Tariffer	Arbeidere
I. Utvinning av metaller	2	289	XI. Beklædningsindustri	23	790
II. Sten- og jordarter	9	1 921	XII. Nærings- og nydelsesmiddelindustri	19	316
III. Metallindustri	4	432	XIII. Polygrafisk industri	-	-
IV. Kjemisk industri	4	1 461	XIV. Bygge- og anleggsvirksomhet	35	2 728
V. Olje- og fettindustri	2	45	XV. Transport	23	518
VI. Elektrisitets- og gassverk	4	78	XVI. Sjøfart	6	126
VII. Treindustri	34	1 070	XVII. Skogbruk	45	2 151
VIII. Papirindustri	6	407	XVIII. Handel	4	83
IX. Lær- og gummiindustri	-	-	XIX. Forskjellige bedrifter	11	231
X. Tekstilindustri	5	340	Tilsammen	236	12 986

Den tilsvarende fordeling etter fagforbund gir følgende billede:

Fagforbund ¹	Tariffer	Arbeidere	Fagforbund	Tariffer	Arbeidere
Norsk Arbeidsmannsforbund	4	1 119	Overført	99	6 151
» Baker- og Konditorforbund	4	101	Norsk Litografisk forbund	-	-
» Barber- og Frisørsvennes forbund	2	9	Det Norske Maskinistforbund	4	100
» Bokbinderforbund	2	8	Norsk Matros- og Fyrbøterun	2	26
» Bygningsarbeiderforb.	35	1 906	» Murerforbund	5	61
» Centralfor. for Boktr.	-	-	» Møbelindustriarb.forb.	13	396
» Elektriker- og Kraftstasjonsforbund	6	109	» Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund	6	169
» Formerforbund	1	17	» Papirindustriarbeiderforbund	5	431
» Gullsmedarbeiderforb.	-	-	» Postforbund	-	-
Norges Handels- og Kontorfunksforbund	3	76	» Skinn-, Lær- og Gummiindustriarbeiderforb.	-	-
Norsk Høvleriarbeiderforb.	10	563	» Skog- og Landarbeiderforbund	51	2 292
» Jern- og Metallarbeiderforbund	2	408	» Skotøiarbeiderforbund ²	12	254
» Jernbaneforbund	2	43	» Skredderforbund	13	786
» Kjemisk Industriarbeiderforbund	9	1 549	» Stenindustriarb.forb. ³	3	1 770
» Kjøttindustriarbeiderforbund	9	46	» Tekstilarbeiderforbund	3	90
» Kommuneforbund	10	197	» Transportarbeiderforb.	20	460
Overføres	99	6 151	Tobakkarbeiderforbundet i Norge	-	-
			Tilsammen	236	12 986

¹ Flg. foreninger eller bedrifter, (arbeidere) er ikke tatt med ovenfor da de ingen nye tariffer hadde i 1928: Korkfabrikkarbeiderne, Kystlodsene, Lokomotivmandsforbundet, Luossavaara-Kiirunavaara, Restaurasjons-, Styrmanns- og Urmakerforbundet.

² Ikke nye tariffer, men tariffer som man ikke tidligere har hatt rede på.

³ Tarifene innen Stenindustriarbeiderforb. er ikke nye men er regnet som nye, da oppgavene for 1928 ikke passer med de tidligere oppgaver.

Det største antall nye tariffer finnes således i Skog- og Landarbeiderforbundet, Bygningsarbeiderforbundet, Transportarbeiderforbundet, Møbelindustriarbeiderforbundet, Skredderforbundet og Skotsiarbeiderforbundet.

Nydannelsen av tariffer innen skogbruket er tidligere omtalt. Det store antall nye tariffer innen Bygningsarbeiderforbundet betyr ikke at alle disse arbeidere tidligere har arbeidet uten tariff. I flere tilfelle er det så at større tariffer har oppløst sig i mange mindre, som må regnes som nye. Det forekommer også ofte at bedriftene har hatt tariff, men så en tid har hatt en tariffløs periode, men nu atter har fått ordnet tariff. Der er dog også et stort antall helt nye tariffer. Innen Transportarbeiderforbundet er der en rekke helt nye tariffer for bilforeninger, losse- og lastearbeidere og transportarbeidere ved kooperative og andre bedrifter. Der er også et par hvor der nu er blitt ordnede tarifforhold efter langvarige konflikter. Innen Møbelindustriarbeiderforbundet er der som tidligere nevnt opprettet en rekke nye småtariffer. I et par tilfelle er det dog tariffer som tidligere har eksistert, men som man ikke før har fått rede på. Innen Skredderforbundet er der efter at landstariffen ophørte den 1 april 1928 opprettet en hel del lokale tariffer. Innen Skotøiarbeiderforbundet hadde man tidligere ikke rede på alle de enkelte bedrifter (enkelttariffer) som hadde antatt landstariffens bestemmelser. Det er disse som i år er opført som nye. Forøvrig er der ingen nydannelser innen forbundet.

Også innen Arbeidsmannsforbundet spiller de nye tariffer en ganske stor rolle, da de omfatter et betraktelig arbeidertall. (Anleggsarbeidet Herøya, Raffineringsverket Kristiansand.)

Tariffenes opprettelsesmåte.

For å få et bilde av hvorledes årets tariffer, de nye og de fornyede er kommet istand, har man på grunnlag av partenes opplysninger og meglingsinstitusjonens dokumenter foretatt en fordeling efter hvorvidt de er avsluttet i forbindelse med arbeidsstans eller ikke og efter hvorvidt de er avsluttet ved direkte forhandlinger eller ved hjelp av en tredjemann. Under begrepet «tredjemann» kan her komme forskjellige institusjoner: meglingsinstitusjonen, voldgiftsretten og undtagelsesvis arbeidsretten, likesom det i 1928 flere ganger har forekommet at alle tre institusjoner efter hverandre har arbeidet for å få istandbragt de nye tariffer. I alle sådanne tilfelle har man regnet tariffen for opprettet ved bistand av «en tredjemann». Man har undertiden vært i tvil om til hvilken gruppe man skulde regne en tariff når der har vært meglet, men uten resultat, således at tariffen først kom istand ved efterfølgende fornyede direkte forhandlinger. Hvis man i sådanne tilfelle senere kom til enighet om meglingsmannens forslag, er den regnet som opprettet ved tredjemann, i motsatt fall som opprettet ved forhandling. Grupperingen kan dog ikke helt bli fri for nogen skjønsmessig vurdering.

De nye og fornyede tariffer fordeler sig efter opprettelsesmåten således:

Tariffene er avsluttet på følgende måte:		Absolutte tall		Relative tall	
		Tariffer	Arbeidere	Tariffer	Arbeidere
I forbindelse med en åpen konflikt ¹	Ved direkte forhandling	29	1 328	3,7	1,5
	» hjelp av en tredjemann	33	9 343	4,3	10,6
Uten arbeidsstans	Ved direkte forhandling	642	36 320	83,1	41,0
	» hjelp av en tredjemann	69	41 500	8,9	46,9
Tilsammen . .		773	88 491	100,0	100,0

De fleste av de opprettede tariffer i 1928, nemlig 92 pct. som omfattet 87,9 pct. av de hele arbeidertall, kom således istand uten forutgående arbeidsstans. Av disse blev de aller fleste opprettet ved direkte forhandling; men de som kom istand ved hjelp av en tredjemann var de betydeligste hvad arbeidertallet angår. Av de tariffer som blev avsluttet i forbindelse med en åpen konflikt, blev både de fleste og de betydeligste avgjort ved hjelp av en tredjemann.

Storparten av tariffene, 86,8 pct. av de nye og fornyede, blev i 1928 ordnet ved direkte forhandlinger mellom partene. Bare 13,2 pct. blev avgjort ved hjelp av en tredjemann, men disse siste omfattet dog 57,5 pct. av arbeiderne.

Voldgiftsretten avsa i løpet av mai måned 1928 i alt 18 dommer omfattende tilsammen ca. 7 400 arbeidere hvorav de fleste tilhørte bygge- og anleggsvirksomheten og de grafiske fag. Voldgiftsdommene av 1928 førte imidlertid ikke til opprettelse av tariffer, idet der efter avsigelsen fulgte en lengere konflikt. Enighet blev oppnådd ved direkte forhandlinger i de grafiske fag i begynnelsen av juli og ved arbeidsrettens forlikforslag i midten av juli.

¹ Ifølge konfliktstatistikken deltok i 1928 8 042 arbeidere i konflikt, mens her er anført at tariffene for 10 671 arbeidere blev opprettet i forbindelse med konflikt. Da der som regel er flere konflikter hvert år som blir resultatløse og altså ikke fører til opprettelse av tariff, skulde man tvertimot ha ventet et tilsvarende større antall arbeidere i konfliktstatistikken. Grunnen til denne i første øieblikk påfallende uoverensstemmelse er at tariffavtalene i mange tilfelle kommer til å omfatte et betydelig større antall arbeidere enn de som deltok i konflikten. Særlig blir denne forskjell påtagelig i 1928 på grunn av de ekstraordinære forhold under voldgiftskonflikten. Enn videre er her som tariffer i forbindelse med åpne konflikter regnet et par tilfelle med boikott eller blokade som kampmiddel. Disse tilfelle er ikke tatt med i konfliktstatistikken. Under nye tariffer blev i Stenindustriarbeiderforbundet på grunn av den oftere omtalte uensartethet i materialet regnet en ifjor i forbindelse med konflikt opprettet tariff.

Tariffenes tallmessige betydning.

Det vilde vært av interesse å vise tariffenes relative utbredelse i de forskjellige industrigrupper. Dette kunde gjøres ved å trekke en sammenligning mellom det antall arbeidere innen de enkelte erhvervsgrupper som har tariffavtale, og det hele antall beskjeftigede arbeidere i disse grupper. Det har dog ikke på det nuværende tidspunkt vært mulig å skaffe det fornødne sammenligningsmateriale.

For å få et mere konsentrert bilde av tariffenes tallmessige betydning og fordelingen mellom store og små tariffer er nedenfor opført antallet av tariffer pr. 31 desember 1928 fordelt etter arbeidertallet.

Tariffene omfatter følgende antall arbeidere	Tariffer	
	Absolutte tall	Relative tall
Under 10	349	34,3
10—20	194	19,1
20—50	197	19,3
50—100	112	11,0
100—200	72	7,1
200—500	50	4,9
500—1 000	20	2,0
1 000—2 000	10	1,0
2 000—5 000	10	1,0
5 000—10 000	2	0,2
10 000 og over	1	0,1
Tilsammen	1 017	100,0

Det ses herav, at de allerfleste tariffer er små. Hele 543 av dem eller 53,4 pct. omfattet mindre enn 20 arbeidere. Bare 23 tariffer eller 2,3 pct. omfattet over 1 000 arbeidere, og kun 3 over 5 000. (De siste finnes i Jern- og Metallarbeiderforbundet, Matros- og Fyrbøterunionen og Papirindustriarbeiderforbundet.)

Partenes organisasjonsforhold.

Det har ikke i år lykkedes å skaffe fullstendige oppgaver over antallet av organiserte og uorganiserte arbeidere og arbeidsgivere. Da de fleste opplysninger skriver sig fra arbeidernes organisasjoner, vil det være oppgavene over de organiserte arbeidere som er de sikreste, mens det hele arbeidertall oftere vil være et anslagstall. Å foreta en fordeling etter organisasjonsforholdene før man har oppnådd å få sikrere oppgaver på dette punkt, vil derfor være av liten verdi.

Tariffenes gyldighetsområde.

I de tidligere oversikter har man særskilt omtalt antallet av landstariffer i de forskjellige fag. I år har man foretatt en mere systematisk

og fullstendig fordeling av tariffene etter deres gyldighetsområde overensstemmende med hvad der blev foreslått på det statistiske møte i Genf.

De gjeldende tariffen pr. 31 desember 1928 og deres arbeiderantall fordeles sig således:

Område	Tariffer		Arbeidere	
	Absolutte tall	Relative tall	Absolutte tall	Relative tall
Landsavtaler	40	3,9	67 945	55,4
Distriktsavtaler	10	1,0	2 010	1,6
Lokale avtaler	159	15,6	14 958	12,2
Avtaler for en enkelt arbeidsplass . .	808	79,5	37 843	30,8
Tilsammen	1 017	100,0	122 756	100,0

Som l a n d s avtaler er her regnet de som omfatter en betydelig del av landets arbeidere i vedkommende fag eller industri og er gjeldende innen et utstrakt område av riket. En eller et par sådanne avtaler forekommer i de fleste erhvervsgrupper. Som d i s t r i k t s avtaler er regnet de avtaler som omfatter et stort antall arbeidssteder, men et mere begrenset område av riket. Et par avtaler innen handelsvirksomhet, lærindustri, stenindustri, elektroteknisk industri og skogbruk er regnet til denne gruppe. Grensen mellom denne og den foregående er dog noget ubestemt. Som l o k a l e avtaler er regnet de som gjelder for størstedelen av en industri eller et fag på et lokalt begrenset område. Særlig innen bygningsfagene, transportfaget, bakerfaget og kjøttindustrien er avtaler av denne art almindelige. Endelig er til siste gruppe regnet alle avtaler som kun gjelder for en bedrift, idet den økonomiske enhet er lagt til grunn.

Landstariffene er bare 3,9 pct. av samtlige tariffen, men de omfatter 55,4 pct. av tariffenes samlede arbeidertall, mens de lokale avtaler og avtalene for en enkelt bedrift tilsammen utgjør 95,1 pct. av tariffene, men bare 43,0 pct. av arbeidertallet.

Tariffenes varighet.

Tariffene har i de senere år som regel hatt en varighet av 1 år. I de siste år er dog tariffen med 2 års varighet blitt almindelig, men da som regel med adgang til en eller flere indeksreguleringer i tariffperioden i henhold til de offisielle indekstall. I de i 1928 avsluttede tariffen blev i et stort antall tilfelle indeksreguleringen fastsatt på en særegen måte, nemlig ved bestemmelse om en såkalt halvautomatisk indeksregulering. Denne gir i virkeligheten adgang til to forskjellige alternativer for regulering av lønningene i tariffperioden: Enten ved indeksregulering eller ved arbeidsoppsigelse og forhandlinger på fritt grunnlag. Ved fordelingen av

Tariffer ved utgangen av 1928 fordelt etter utløpstid og tidspunktet for indeksregulering:

Endelig utløpstid	Det saml. antall tariffer ved utg. av 1928	Derav med indeksregulering														Løp. aut. regulering	
		I alt	i 1928					i 1928 og 29			i 1929				i 1929 og 1930		
			1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 og 3 kv.	3 kv. 1928 og 1 kv. 1929	2 kv. 1928 og 1929	1 og 3 kv. 1928 og 1 kv. 1929	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv. 1929 og 1930		
Utl. ved årets utg. el. uavgj. 1929: 1 kv. ...	Overensk. 30 Arbeidere 1206	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— 2 » ..	Overensk. 425 Arbeidere 45830	88	1	-	3.	-	84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— 3 » ..	Overensk. 221 Arbeidere 15462	32	-	1	2	2	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— 4 » ..	Overensk. 79 Arbeidere 6353	13	-	100	4	-	3	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-
1930: 1 » ..	Overensk. 41 Arbeidere 5680	3	-	-	-	2	-	92	80	710	-	-	-	-	-	-	-
— 2 » ..	Overensk. 98 Arbeidere 15334	94	-	-	-	59	-	-	-	-	4	90	-	-	-	-	-
— 3 » ..	Overensk. 36 Arbeidere 5335	28	-	-	1	-	-	-	3	-	4444	10425	-	-	-	-	-
— 4 » ..	Overensk. 19 Arbeidere 17113	16	-	-	2	-	-	-	844	-	-	24	3696	-	14	-	-
1931: 2 » ..	Overensk. 3 Arbeidere 2750	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Ubest. utl.tid	Overensk. 2 Arbeidere 230	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1100	1650	2
Ut ses. el. ut dr.året 1928/29	Overensk. 21 Arbeidere 5319	2	-	-	-	1	1	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen ..	Overensk. 1017 Arbeidere 122756	281	1	1	12	5	115	1	3	2	5	117	14	1	2	2	230
		69883	70	100	2105	304	26434	80	844	710	5144	14751	16361	1100	1650	230	

Tariffer ved utgangen av 1928 fordelt etter utløpstid og erhverv.

Erhvervsgrupper	Utløpet ved årets utgang eller ikke fornyet ¹		1929								1930								1931		Ubestemt, ut sesongen, ut driftsåret 1928/29 ²		I alt ³	
			1 kv.		2 kv.		3 kv.		4 kv.		1 kv.		2 kv.		3 kv.		4 kv.		2 kv.					
	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.	Tariffer	Arb.
I. Utvinning av metaller . . .	-	-	3	2505	-	-	2	141	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	220	6	2866
II. Sten- og jordarter . . .	1	110	8	811	12	2865	4	523	-	-	5	547	-	-	-	-	-	-	-	-	1	107	31	4963
III. Metallindustri	-	-	50	12013	9	1032	4	717	1	8	1	15	1	400	-	-	-	-	-	-	3	2113	69	16298
IV. Kjemisk industri	-	-	2	43	8	1602	2	180	-	-	1	420	-	-	4	3700	1	900	-	-	2	356	20	7201
V. Olje- og fettindustri . . .	2	45	-	-	1	225	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	270
VI. Elektr.- og gassverk . . .	7	113	1	12	18	189	4	40	-	-	-	-	-	-	1	41	-	-	-	-	1	11	32	406
VII. Treindustri	3	72	40	4412	19	849	4	452	2	150	1	25	-	-	-	-	-	-	-	-	6	81	75	6041
VIII. Papirindustri	-	-	4	311	2	264	2	174	-	-	55	1259	-	-	8	13150	-	-	-	-	1	76	72	15234
IX. Lær- og gummiindustri . . .	-	-	1	150	8	540	-	-	1	700	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1390
X. Tekstilindustri	-	-	11	2985	1	100	1	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	3116
XI. Beklædningsindustri . . .	-	-	38	2643	6	2183	5	475	1	60	2	376	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	5737
XII. Nærings- og nydelses- middelindustri	3	23	24	2474	23	1769	28	1974	6	88	-	-	25	3534	1	30	-	-	-	-	-	-	110	9892
XIII. Polygrafisk industri . . .	-	-	183	2302	-	-	-	-	-	-	1	1300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	184	3602
XIV. Bygge- og anleggsvirks. XV. Transport	2	65	29	1708	85	1697	2	49	-	-	27	6937	6	365	-	-	1	750	-	-	5	2185	157	13756
XVI. Sjøfart	5	180	9	197	8	728	4	473	25	4523	4	1155	3	844	3	120	-	-	2	230	2	102	65	8552
XVII. Skogbruk	-	-	15	11882	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1100	-	-	9	712	26	13710
XVIII. Handel	3	385	2	89	3	175	10	489	-	-	-	-	1	192	-	-	-	-	-	-	30	1396	49	2726
XIX. Forskjellige bedrifter . .	1	7	3	1283	3	41	4	305	4	141	-	-	-	-	2	72	-	-	-	-	-	-	17	1849
XIX. Forskjellige bedrifter . .	3	206	2	10	14	1187	3	330	1	10	1	3300	-	-	-	-	-	-	-	-	2	104	26	5147
Tilsammen	30	1206	425	45830	221	15462	79	6353	41	5680	98	15334	36	5335	19	17113	3	2750	2	230	63	7463	1017	122756

¹ 19 tariffer med 994 arbeidere utløp 31 desember 1928. — ² 21 tariffer med 5 319 arbeidere med ubestemt utløpstid, 23 tariffer med 1 110 arbeidere varer for sesongen og 19 tariffer med 1 034 arbeidere gjelder driftsåret 1928/29. — ³ Derav 281 tariffer med 69 883 arbeidere med indeksregulering en eller flere ganger i tariffperioden.

tariffene etter utløpstid og bestemmelse om indeksregulering har man dog ikke kunnet skille mellom de forskjellige former for automatisk og halv-automatisk indeksregulering, men har kalt alle som inneholder bestemmelser om en mulig regulering i tariffperioden i henhold til de offisielle indekstall for tariffer med indeksregulering.

I tabellen side 34 er de tariffer som var gjeldende ved slutningen av 1928 fordelt etter endelig utløpstid. Der er anført i hvor mange tariffer der var bestemmelse om indeksregulering, og når denne har funnet eller skulde kunne finne sted.

I tabellen side 35 er de tariffer som var gjeldende ved utgangen av 1928 fordelt etter erhvervsgrupper og endelig utløpstid.

Tariffenes innhold.

Som anført i tidligere publikasjoner egner tariffenes oppgaver over lønnssetser sig ikke til å gi et bilde av forandringene i lønnsnivået fra år til år. De kan ikke benyttes til nogen samlet oversikt over lønnsbevegelsen, da man ikke kan gå ut fra at forandringene i tariffsetene gir et riktig uttrykk for bevegelsen i de faktiske lønninger. Dertil kommer at oppgavene over lønnssetene ikke er helt fullstendige og at de i mange tilfelle hvor der overveiende arbeides på akkord, ikke er tilstrekkelig opplysende.

Nogen almindelig bearbeidelse av disse oppgaver er derfor ikke foretatt.

I Lønninger 1928 er gitt en skjematisk oversikt over resultatene av de viktigste tarifforhandlinger og indeksreguleringer i 1928. Det almindelige viser sig å være en reduksjon på omkring 4 å 6 pct. fra 1927 til 1928, i endel fag mindre eller overhode ingen reduksjon og i en del fag mere. For flere håndverksfag, bl. a. de som deltok i konflikten i anledning av voldsdommene, blev lønnsreduksjonen 8 pct.

Nogen fordeling av tariffene etter bestemmelsene om minstelønn og normallønn er ikke foretatt, da man i flere tilfelle mangler opplysninger derom.

De øvrige lønningsbestemmelser — om overtidsprocenter, læregutt-skalaer osv. — er gjennomgående uforandret i de nye tariffer, når undtas at læregutt-skalaenes lønnssetser som regel er forandret i overensstemmelse med lønnssetene forøvrig.

Efter feriens lengde fordeler antallet av overenskomster og arbeidere sig således: (Se tabellen side 38).

Ca. 87 pct. av arbeiderne har fra 8 til 12 dagers ferie. Forandringene fra 1927 til 1928 er forholdsvis ubetydelige. Der er nogen stigning i det procentvise antall arbeidere i gruppene 6 og 8 dagers ferie. De fleste nye tariffer med feriebestemmelse kommer på disse grupper. Det procentvise antall arbeidere med over 2 ukers ferie er forøvrig også tiltatt, likeså antall tariffer med uoppgitt ferie eller uten feriebestemmelser (de fleste skogstariffer).

Feriens lengde i de forskjellige erhvervsgrupper.

	6 dager (1 uke)		8 dager		1—2 uker		12 dager (2 uker)		10—12 dager		12—14 dager		Over 2 uker		Ferie- godt gjørelse		Uoppgitt eller in- gen ferie dager		Sesong- arbeide		Tilsammen		
	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	Overensk.	Arb.	
I. Utvinning av metaller .	2	157	3	2 489	—	—	1	220	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2 866
II. Sten- og jordarter . .	5	450	12	2 592	2	255	10	1 302	—	—	1	350	—	—	—	—	1	14	—	—	—	31	4 963
III. Metallindustri	—	—	57	12590	—	—	8	3 520	—	—	—	—	1	40	1	90	2	58	—	—	—	69	16 298
IV. Kjemisk industri	—	—	3	137	—	—	9	2 783	3	3 250	4	1 010	—	—	—	—	1	21	—	—	—	20	7 201
V. Olje- og fettindustri . .	1	15	—	—	—	—	1	225	—	—	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	3	270
VI. Elektrisitets- og gassverk	—	—	6	49	2	53	16	165	—	—	—	—	8	139	—	—	—	—	—	—	—	32	406
VII. Treindustri	2	215	51	5 177	—	—	14	499	—	—	—	—	—	—	—	—	8	150	—	—	—	75	6 041
VIII. Papirindustri ¹	2	200	15	13 775	—	—	55	1 259	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72	15 234
IX. Lær- og gummiindustri	—	—	9	1 373	—	—	1	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1 390
X. Tekstilindustri	—	—	12	2 966	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	150	—	—	—	13	3 116
XI. Beklædningsindustri . .	3	13	29	2 819	1	15	18	2 873	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	—	—	—	52	5 737
XII. Nærings- og nydelses- middelindustri	2	129	8	1 196	2	16	92	7 305	—	—	—	—	2	33	—	—	4	1 213	—	—	—	110	9 892
XIII. Polygrafisk industri . .	—	—	—	—	—	—	184	3 602	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	184	3 602
XIV. Bygge- og anleggsvirks. ²	4	50	43	371	4	817	96	11 032	—	—	—	—	4	300	2	68	4	1 118	—	—	—	157	13 756
XV. Transport ³	5	516	7	3 357	2	28	37	4 041	—	—	—	—	2	132	—	—	12	478	—	—	—	65	8 552
XVI. Sjøfart ⁴	10	1 094	1	6 000	—	—	6	5 900	—	—	—	—	1	16	—	—	8	700	—	—	—	26	13 710
XVII. Skogbruk	1	57	2	224	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	2 119	2	326	—	49	2 726
XVIII. Handel	—	—	1	7	—	—	13	1 519	—	—	—	—	3	323	—	—	—	—	—	—	—	17	1 849
XIX. Forskjellige bedrifter .	—	—	—	—	4	264	13	867	—	—	—	—	8	4 000	—	—	1	16	—	—	—	26	5 147
Tilsammen	37	2 896	259	55 122	17	1 448	574	47 129	3	3 250	5	1 360	29	4 983	3	158	88	6 084	2	326	1 017	122 756	

¹ 1 tariff med 130 arbeidere med ferie under 6 dager. — ² 2 tariffen med tilsammen 68 arbeidere hvor ferien beregnes med 1 dag pr. arbeidet måned. — ³ 1 tariff med 200 arbeidere med 6 og 7 dagers ferie, 2 med 290 arbeidere med 7 dagers ferie. — ⁴ 7 tariffen med tilsammen 919 arbeidere med 7 dagers ferie.

	Absolutte tall		Relative tall			
	1928		1928		1927	
	Overensk.	Arbeidere	Overensk.	Arbeidere	Overensk.	Arbeidere
6 dager (1 uke)	37	2 896	3,6	2,4	2,5	1,6
8 dager	259	55 122	25,5	44,9	27,3	42,1
1—2 uker . . .	17	1 448	1,7	1,2	2,8	3,4
12 dager (2 uker)	577	50 379	56,7	41,0	61,2	48,4
Over 2 uker . .	34	6 343	3,3	5,2	3,9	1,5
Uopgitt eller ingen feried. . .	93	6 568	9,2	5,3	2,3	3,0
	1 017	122 756	100,0	100,0	100,0	100,0

Antallet av arbeidere i gruppen 1—2 uker er avtatt på grunn av utvidelse av ferien i den elektrokjemiske industri. Ved voldgiftsdommen i 1927 blev for denne industri fastsatt 8 dagers ferie for almindelige arbeidere og 10 dager for skiftarbeidere. Ferien blev i tariffen av 1928 forlenget til henholdsvis 10 og 12 dager i 1929 og skal i 1930 ytterligere forlenges med 2 dager. Arbeiderne i denne industri er i år opført under gruppen 12 dagers ferie.

Ferens lengde i de forskjellige erhvervsgrupper fremgår av tabellen side 37.

Tariffenes opsigelsesfrist.

Loven om arbeidstvister krever at hver tariff skal inneholde bestemmelser om opsigelsesfrist, hvis ikke utløpstiden er uttrykkelig fastsatt på forhånd, og loven setter fristens lengde til 3 måneder for utløpstiden, når man ikke er kommet overens om en annen opsigelsesfrist.

Tariffene pr. 31 desember 1928 fordeler sig således efter opsigelsesfristens lengde:

	Under 1 md.	1 md.	6 uker	2 mdr.	3 mdr.	Uopgitt	Med fastsatt utløpstid	Ingen opsigelsesfrist	I alt
Antall tariffier	18	459	5	92	261	88	89	5	1 017
» arbeidere	4 733	61 815	1 445	14 017	14 796	4 622	20 693	635	122 756

Som i de 2 foregående år var der i et stort antall tariffier på forhånd avtalt et bestemt tidspunkt da tariffene automatisk skulde utløpe. Dette gjelder for de fleste voldgiftsdommer og dermed enslydende tariffier. Imidlertid har man ved bearbeidelsen av materialet for 1928 ikke gått ut fra at voldgiftsdommene alltid automatisk skal utløpe uten opsigelsesfrist. Det er nemlig i 1928 ved en arbeidsrettsdom blitt fastslått at i de tilfelle hvor en voldgiftsdom bygger på en tidligere tariffavtale og der i dommen ikke er inntatt nogen bestemmelse om opsigelsesfrist, skal tariffavtalens opsigelsesfrist være gjeldende også for voldgiftsdommen. Hvor man har hatt

opgaver over opsigelsesfristen i den forutgående tariffavtale, er man derfor gått ut fra den samme i den efterfølgende voldgiftsdom. En rekke av de omfattende voldgiftsdommer som blev avsagt i 1927 og gjeldende for årene 1927 til 1929 avløste imidlertid tariffen av 1926 hvor der ingen opsigelsesfrist var avtalt, idet de alle hadde følgende bestemmelse: «Denne overenskomst utløper 31 januar 1927 uten forutgående opsigelse». For disse er man da gått ut fra at voldgiftsdommene automatisk skulde utløpe ved det på forhånd avtalte tidspunkt i 1929.

IV. Arbeidskonflikter i 1928.

Materialet skriver sig som i tidligere år vesentlig fra fagforbundene; men man har også i stor utstrekning benyttet riksmeglingsmannens, kretsmeglingsmennenes og Norsk Arbeidsgiverforenings opgaver til kontroll. Også «Arbeidsgiveren», Landsorganisasjonens Meddelelsesblad, en rekke fagblad og årsberetninger samt dagspressen er benyttet til supplering av opgavene.

Av økonomiske grunner trykkes heller ikke i år tabellene med de fullstendige opplysninger om hver enkelt konflikt, men bare tallene for de største konflikter, og en almindelig oversikt for samtlige.

Det er antagelig lykkedes å få opplysninger om de fleste arbeidskonflikter i året. Angående de forskjellige prinsipper for Byråets, Landsorganisasjonens og Arbeidsgiverforeningens konfliktsstatistikk henvises til Statistiske Meddelelser nr. 7, 1923.

I året 1928 er der forekommet i alt 63 konflikter. De mest omfattende var følgende:

	Varighet i 1928 fra - til	Antall arbeidere	Tapte arbeids- dager
¹ Fredrikstad Mek. Verksted	-14/2	160	5 920
¹ Kiær Skoger i Austmarka og Brandval Finnskog	-15/4	125	10 875
¹ Grue Komm. Skogforvaltning	-7/6	50	6 450
¹ Møre Fylkes Ruteselskap (transportarbeidere og metallarbeidere) ²	-23/6 og ² 7/7	74	10 785
¹ Drag Feltspatgrube ³	-31/12	28	8 512
Ce. No. Portland Cement A/S, Lier	7/3-30/6	150	14 100
Bokbinderier, kartonnasje- og eskefabrikker i N. A. F.	28/5-4/7 og ³¹ 7/7	414	14 502
N. A. F. og tilsluttede boktrykkerier	28/5-6/7	875	25 603
Bygningskonflikten ⁴	28/5-23/7	4 100	185 800
Norsk Elektrisk Metallindustri ³	1/6-31/12	120	21 600
Follafoss tresliperi pr. Steinkjer	15/8-21/10	130	7 540
Trelandsfoss tresliperi pr. Flekkefjord	15/8-6/11	120	5 160

¹ Fra foregående år. — ² Konflikt i transportfaget og sympatikonflikt i jernindustrien. — ³ Konfliktene ikke avsluttet ved årets utgang. — ⁴ Herunder medregnet 12 enkeltkonflikter innen Bygningsarbeiderforbundet og Murerforbundet. Tapte dager under bygningskonflikten ved bedrifter innenfor Norsk Arbeidsgiverforening er etter Bygningsarbeiderforbundets opgaver og de beregnede tall for Murerforbundet ca. 160 900, mens Norsk Arbeidsgiverforening oppgir 186 000. Da forbundenes tall refererer sig til de organiserte arbeidere må man anta de gir minimumstall. Her er derfor benyttet et gjennomsnitt av de to tall.

Inndelingen av konfliktene etter deres karakter er sløftet, da avgjørelsen herav i mange tilfelle er usikker.

Ved Statens virksomheter har der i årets løp vært 1 konflikt, nemlig ved Østfoldske Telegrafinspektorat.

Ved kommunale virksomheter har der vært 3 konflikter i året, ved Strinda kommune, Bærum kommune og Grue kommunes skogsforvaltning.

Det samlede antall konflikter i 1928 og det arbeidertall de omfatter fordeler sig således på årets kvartaler (etter begynnelsestid):

	Konflikter	Arbeidere
1 kvartal	20	910
2 —	27	6 458
3 —	9	515
4 —	7	159
Tilsammen . .	63	8 042

14 av de konflikter som er ført op på 1 kvartal med tilsammen 574 arbeidere var allerede begynt i 1927.

Av konfliktene var 6 med 221 arbeidere ikke avsluttet ved årets utgang.

Avgjørende for konfliktenes størrelse er dels deres omfang, altså antallet av rammede arbeidere, og dels deres varighet. Efter arbeidertallet fordeler konfliktene i 1928 sig således:

Under 10 arb.	10— 50 arb.	50— 100 arb.	100— 200 arb.	200— 400 arb.	400— 600 arb.	600— 1 000 arb.	1 000— 10 000 arb.	Over 10 000 arb.	Tils.
10	32	9	9	-	1	1	1	-	63

$\frac{2}{3}$ av årets konflikter gjaldt således et arbeiderantall under 50.

Efter konfliktenes varighet (løpende arbeidsdager) får man følgende fordeling:

Under 2 dager	2—10 dager	11—50 dager	51—100 dager	Over 100 dager	Tilsammen
1	7	36	9	10	63

Ca. 57 pct. av konfliktene hadde en varighet av mellem 11 og 50 dager, ca. 30 pct. over 50 dager og 13 pct. under 11 dager.

Det er også av interesse å se hvorledes arbeidertallet fordeler sig efter konfliktenes varighet:

	Under 2 dager	2—10 dager	11—50 dager	51—100 dager	Over 100 dager	Tils.
Absolutt . . .	17	316	6 452	946	311	8 042
Relativt . . .	0,2	3,9	80,2	11,8	3,9	100,0

For størsteparten av arbeiderne, vel 80 pct. av samtlige, har konflikten i år varet mellom 11 og 50 dager. I denne gruppe faller årets viktigste konflikter, bygningskonflikten og konflikten i de grafiske fag.¹ Også andre betydelige konflikter faller på denne varighetsgruppe. Ved boktrykkeriene i Stavanger var der 2 ganger konflikt, idet der først blev en ukes stans efter voldgiftsdommen, og senere påny konflikt fra midten av september til slutten av oktober på grunn av uenighet om forståelsen av det forlik man var kommet til under den første konflikt. Disse ca. 80 arbeidere er derfor regnet 2 ganger med i arbeidertallet for 1928.

Man har også foretatt en fordeling av konflikten etter det felles mål for deres omfang og varighet, de tapte arbeidsdager.

	Tapte arbeidsdager									I alt
	Under 20	20—500	501—1 000	1 001—2 000	2 001—5 000	5 001—10 000	10 001—20 000	20 001—50 000	100 000 og over	
Antall konflikter . .	1	23	9	10	8	6	3	2	1	63

Der var i 1928 bare 3 konflikter eller ca. 5 pct. av samtlige som hadde over 20 000 tapte dager. I 1927 var det tilsvarende tall 7 konflikter eller 7,3 pct. av samtlige, i 1926 19 eller 16,8 pct. og i 1925 8 eller 9,5 pct. av samtlige. Konflikten i 1928 har således med hensyn til omfang og varighet vært mindre betydelige enn i de foregående år.

Antallet av tapte dager er beregnet på samme måte som i tidligere år ved å multiplisere arbeidertallet ved konflikten utbrudd med antallet av arbeidsdager konflikten varer.² Man har dog i år for de betydeligste konflikter, konflikten i bygningsfagene og de grafiske fag, ikke fulgt denne beregningsmåte. Da forholdene under disse konflikter var meget usedvanlige idet arbeidsstansen etterhånden kom til å omfatte flere og flere bedrifter likesom konflikten heller ikke sluttet samtidig ved alle bedrifter, idet noen kom tidligere til enighet enn andre, vilde det for disse føre til et helt misvisende resultat å regne med et konstant arbeidertall under hele konflikten. Man har derfor overveiende holdt sig til de oppgaver som er meddelt av arbeiderorganisasjonene — bortsett fra et par tilfelle hvor man på grunn av manglende opplysninger har vært nødsaget til å bygge på beregning. I enkelte tilfelle har man også fått opplysninger fra Norsk Arbeidsgiverforening og har da benyttet et gjennomsnittstall bygget på oppgavene fra begge kilder. Som nevnt i tidligere årganger kan antallet av tapte dager

¹ Bokbinderiene er ført på gruppen 51—100 dager fordi det trakk ut til slutten av juli før alle de bedrifter som hadde vært i konflikt, kom i arbeide. På de fleste steder blev dog arbeidet gjenoptatt først i juli.

² Varigheten er regnet fra første konfliktsdag til første arbeidsdag etter konflikten avslutning. Søn- og helligdager og andre regulære fridager er trukket fra.

aldri bli helt nøiaktig, og under de vanskelige forhold i år da konfliktene på grunn av sin særegne art ikke var anerkjent av landsorganisasjonen, må man visstnok regne med større usikkerhet enn ellers. Antallet av tapte dager kan derfor kun betraktes som et omtrentlig uttrykk for konfliktenes omfang og varighet.

Følgende fordeling av konfliktene på erhvervsgrupper viser hvilke fag der har vært særlig rammet av arbeidsstans:

	Konflikter	Arbeidere	Tapte dager
Utvinning av metaller	1	28	8 512
Jord- og stenindustri	5	312	20 402
Metallindustri	12	447	38 298
Olje- og fettindustri	1	12	2 160
Treindustri	6	155	6 914
Papirindustri	6	823	31 030
Tekstilindustri	2	196	3 928
Beklædningsindustri	1	14	672
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	2	112	1 816
Polygrafisk industri	3	1 026	28 284
Byggeindustri	14	4 572	194 446
Transport	5	88	7 690
Skogbruk	3	215	19 125
Handel	1	7	252
Forskjellig	1	35	315
I alt	63	8 042	363 844
Herav Staten	1	48	816
« kommunene	3	195	8 525

Foruten byggeindustrien, polygrafisk industri og papirindustrien (bokbinderkonflikten er regnet her, samt et par konflikter i papirindustrien) viser gruppene metallindustri, jord- og stenindustri og skogbruk et betydelig antall tapte arbeidsdager.

I metallindustrien er de betydeligste konfliktene ved Norsk Elektrisk Metallindustri, Fredrikstad Mekaniske Verksted og sympatikonfliktene i Møre i anledning av transportkonflikten ved Møre fylkes ruteselskap. Konfliktene ved metallindustrien i Moelven, som begynte i 1927, er ikke regnet med i byråets statistikk, da de nærmest har antatt karakteren av blokader. Under gruppen Jord- og stenindustri kommer flere konflikter i Kjemisk Industriarbeiderforbund, hvorav de viktigste er konfliktene ved cementfabrikkene i Lier og i Nordland. Angående konfliktene i skogbruket har det vært vanskelig å få fullstendige oppgaver. Tallene er delvis beregnet etter opplysninger i pressen. Den viktigste er konflikten ved Kiærs skoger i Austmarka og Brandval Finskog som begynte allerede i oktober 1927 og varte til april 1928.

Det vilde vært av interesse å fordele konfliktene etter deres årsaker. Nogen fullstendig fordeling er dog ikke foretatt da man er klar over at det er vanskelig med sikkerhet å avgjøre hvad der er årsaken i hvert tilfelle. Den ene part vil kunne opgi en årsak, den annen part en annen, likesom der ofte kan være flere årsaker til en konflikt. De allerfleste konflikter henger dog sammen med tariffrevisjonene eller med krav om opprettelse av tariff, lønnskrav eller motstand mot lønnsreduksjon. 52 av årets konflikter omfattende 7 615 arbeidere gjaldt tariffspørsmålet, men for de største av disse bygningskonflikten og konfliktene i de grafiske fag var spørsmålet om anerkjennelse av voldgiftsrettens avgjørelser av tariffrevisjonene kommet til. En del konflikter vesentlig i skog- og landarbeiderforbundet, gjaldt organisasjonsretten. Dessuten oppgis årsaken i et par tilfelle å være trakassering, vanskeligheter med utbetaling av arbeidslønn, arbeidstiden og feriegodtgjørelsen. 2 konflikter var sympatistreiker. Opgavene over årsakene bygger vesentlig på arbeidernes oplysninger.

Her skal også gis en oversikt over hvorledes konfliktene er løst, ved direkte forhandling eller ved hjelp av en tredjemann (ved megling, voldgift eller arbeidsrettens avgjørelse) og endelig konflikter som ikke var løst ved årets utgang.

	Konflikter	Arbeidere
Konflikter ordnet ved direkte forhandling	31	1 091
—»— hjelp av tredjemann	26	6 730
Konflikter ikke løst ved årets slutt	6	221
Tilsammen	63	8 042

Følgende hovedtall gir en oversikt over arbeidskonfliktenes utvikling i de senere år:

	Konflikter	Arbeidere	Tapte arbeidsdager
1921	89	154 421	ca. 3 584 000
1922	26	2 168	» 91 000
1923	57	24 965	» 796 000
1924	61	63 117	» 5 152 000
1925	84	13 752	» 667 000
1926	113	51 487	» 2 205 000
1927	96	22 456	» 1 374 000
1928	63	8 042	» 364 000

Antallet av arbeidere i konflikt og antallet av tapte arbeidsdager viser i 1928 — når undtas 1922 — det laveste tall i årrekken 1921—1928.

Det har i endel tilfelle vært vanskelig å avgjøre om enkelte konflikter skulde tas med i den ordinære konfliktsstatistikk eller betraktes som blokader. Når man har fått det inntrykk at vedkommende bedrifter er i gang på tross av konfliktene ved hjelp av arbeidsvillige, har man ikke regnet dette for ordinære konflikter. Fra fagforbundenes side blir dog disse likefullt å betrakte som almindelige konflikter da der til stadighet betales streike-

bidrag til vedkommende bedrifts tidligere arbeidere. Avgjørelsen blir dog i mange tilfelle et skjønsspørsmål. Ved A/S Syd-Varanger opgis f. eks. av vedkommende fagforbund 350 mann å ha vært i konflikt fra mai måned. Konflikten var ikke ordnet ved årets utgang. Bedriften har imidlertid meddelt Riksmeglingsmannen at driften i Syd-Varanger foregår med ordinær styrke ved hjelp av uorganiserte. Den erkjenner ikke at der er konflikt. Under disse forhold fant man at vedkommende konflikt nærmest måtte betraktes som blokade. Heller ikke konflikten ved Rådhusospitset er regnet som en ordinær konflikt.

Man har i løpet av 1928 gjennom arbeiderpressen i Oslo og fagbladene samlet opplysninger om blokader, boikott etc. til supplerings av oppgavene over streiker og lockouter. Man kan dog neppe gå ut fra i dette år å ha fått samlet fullstendige opplysninger, særlig da man kun har benyttet Osloaviser, hvorfor materialet selvsagt ikke kan brukes til nogen almindelig oversikt for året. Man skal kun gjengi endel av opplysningene. Foruten de nevnte konflikter i Moelven, Syd-Varanger og ved Rådhusospitset i Oslo, har der vært adskillige andre tilfelle av blokade i forbindelse med lønsspørsmål, angående vanskeligheter med utbetaling av lønninger, angående opsigelse av arbeidere og lign. eller for å hindre bedrifter i å ansette arbeidere på andre vilkår enn de som er bestemt i tariffene. Avertissementer om blokade av vedkommende bedrift har til hensikt å påskynde en ordning av tvistespørsmålene. Undertiden avfattes avertissementene som en «advarsel» mot å søke arbeide i vedkommende bedrift. Vi har også blokader til støtte for utenlandske arbeidere i konflikt (i år blokaden av finske båter). Enkelte «meddelelser» gjør kun oppmerksom på at de og de bedrifter benytter uorganiserte arbeidere.

Det er almindelig at der samtidig med en åpen konflikt også averteres blokade, til sikkerhet for at konflikten blir effektiv.

Man kan i år kun antyde disse andre former for konflikter som man for fremtiden håber å kunne gi mere fullstendige opplysninger om.

Utarbeidelsen av Byråets statistikk er forestått av sekretær Signy Arctander, som også har skrevet innledningen.

Det Statistiske Centralbyrå, Oslo 15 august 1929.

Gunnar Jahn.

E. Storsteen.

- Nr. 48. Norges civile, geistlige, rettslige og militære inndeling 1 januar 1928. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques, judiciaires et militaires du royaume de Norvège le 1er janvier 1928.*)
- 49. Det civile veterinærvesen 1925. (*Service vétérinaire civil.*)
- 50. Sinnssykeasylenes virksomhet 1926. (*Hospices d'aliénés.*)
- 51. Lønninger 1927. (*Gages et salaires.*)
- 52. Den private forsikringsvirksomhet i Norge 1913—1925. (*Assurances privées en Norvège pendant les années 1913—1925.*)
- 53. Forsikringsselskaper 1926. (*Sociétés d'assurances.*)
- 54. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1928/29. (*Finances de l'État.*)
- 55. Norges jernbaner 1926—1927. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 56. Forsømte barn 1925 og 1926. (*Traitement des enfants moralement abandonnés.*)
- 57. Norges industri 1926. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 58. Meieribruket i Norge i 1926. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1926.*)
- 59. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1925. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 60. Sjømannsforsikringen 1925. Fiskeriforsikringen 1925. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 61. Norges postvesen 1927. (*Statistique postale.*)
- 62. Industrierbeiderforsikringen. Ulykkesforsikringen 1925. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 63. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1927—28. (*Salaires des ouvriers agricoles 1927—28.*)
- 64. Det civile veterinærvesen 1926. (*Service vétérinaire civil.*)
- 65. Norges telegrafvesen 1926—27. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 66. Skolevesenets tilstand 1925—26. (*Instruction publique.*)
- 67. Fattigvesenet 1925. (*Assistance publique.*)
- 68. Norges kommunale finanser 1925/26. (*Finances des communes.*)
- 69. Stortingsvalget 1927. (*Élections en 1927 pour le «Storting».*)
- 70. Folkemengdens bevegelse 1926. (*Mouvement de la population.*)
- 71. Alkoholstatistikk 1926—1927. (*Statistique de l'alcool.*)
- 72. Norges fiskerier 1926. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 73. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1927. (*Conventions collectives et conflits du travail en 1927.*)
- 74. Norges skibsfart 1927. (*Navigation.*)
- 75. Norges handel 1927. (*Commerce.*)
- 76. Private aktiebanker 1927. (*Banques privées par actions.*)
- 77. Landbruksareal og husdyrhold 1928. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1928. Recensement représentatif.*)
- 78. Norges bergverksdrift 1927. (*Mines et usines.*)
- 79. Pantegjelden i Norge ved utgangen av 1912 og 1926. (*Dette hypothécaire en Norvège à la fin des années 1912 et 1926.*)
- 80. Sykeforsikringen 1927. (*Assurance-maladie.*)
- 81. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1926. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 82. Norges sparebanker 1927. (*Caisses d'épargne.*)

Trykt 1929:

- Nr. 83. Meieribruket i Norge i 1927. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1927.*)
- 84. Sinnssykeasylenes virksomhet 1927. (*Hospices d'aliénés.*)
- 85. Det civile veterinærvesen 1927. (*Service vétérinaire civil.*)
- 86. Forsikringsselskaper 1927. (*Sociétés d'assurances.*)
- 87. Lønninger 1928. (*Gages et salaires.*)
- 88. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1929/30. (*Finances de l'Etat.*)

Rekke VIII.

Trykt 1929 (forts. suite):

- Nr. 89. Norges telegrafvesen 1927—1928. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
— 90. Skolevesenets tilstand 1926—1927. (*Instruction publique.*)
— 91. Sjømannsforsikringen 1926. Fiskerforsikringen 1926. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
— 92. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1928—29. (*Salaires des ouvriers agricoles 1928—29.*)
— 93. Kommunevalgene 1928. (*Élections en 1928 pour les conseils communaux et municipaux.*)
— 94. Norges jernbaner 1927—1928. (*Chemins de fer norvégiens.*)
— 95. Norges postvesen 1928. (*Statistique postale et municipale.*)
— 96. Fengselsstyrets årbok 1925. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1925.*)
— 97. Industriarbeiderforsikringen. Ulykkesforsikringen 1926. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
— 98. Husdyrbruket — Produksjon. Representativ undersøkelse for 20% 1927 — 20% 1928. (*Élevage du bétail; production. Recherche représentative.*)
— 99. Meglingsinstitusjonens virksomhet 1927 og 1928. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1928. (*Entremise publique 1927—1928. Conventions collectives et conflits du travail en 1928.*)

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:
Statistisk Årbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 47de årgang 1928. Oslo 1928. (*Annuaire statistique de la Norvège.*)
Statistiske Meddelelser. Senest utkommet: 46de bind 1928. Oslo 1929. (*Bulletin mensuel du Bureau Central de Statistique.*)
Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1928. Sekstende bind. Oslo 1929. (*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1928. Seizième année.*)
Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk m. v. 1828—31 desember 1920. Kristiania 1889, 1913 og 1922. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. Statistiske Oversikter 1926. Oslo 1926. (*Résumé rétrospectif 1914 et 1926.*)

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Oslo.

Av «Norges handel», årgangene 1911, 1912, 1913, 1915 og 1921, er Byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å få overlatt eksemplarer av disse årganger.

24 juli 1929.